

ДНЕВНИКЪТ

(стенографически)

на

XI^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа извънредна сесия).

LXXVIII заседание, сряда, 20 юний 1901 г.

(Отворено въ 9¼ ч. преди пладня подъ председателството на председателя г. И. Гешовъ.)

Председателътъ: (Звъни.) Засяданieto се отваря. Г-нъ секретарьтъ ще прочете списъка на г. г. народнитъ представители.

Секретарь Н. Поповъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитъ представители: М. Абаджиевъ, Ц. Бакаловъ, Д-ръ К. Икономовъ, Д. Десевъ, Е. Хасановъ, Я. Забуновъ, А. Ибишевъ, Ст. Ивановъ, Сп. Ивановъ, П. Ивановъ, Г. Кирковъ, Н. Козаревъ, П. Кръстевъ, Г. Маджаровъ, Д. Марковъ, Т. Михайловъ, Ц. Мисловъ, Т. Николовъ, В. Поповъ, Д. Папазовъ, Т. Петровъ, И. Стояновъ, И. Соколовъ, И. Сунгурларски, М. Стояновъ, Ц. Таслаковъ, А. Урумовъ, А. Филиповъ, Х. Филиповъ, Я. Юмеровъ, Х. Вей Мустафа Бейовъ, Д. Цанковъ, Н. Цановъ, Г. Шойлевъ и Х. Неджибъ Бей.)

Председателътъ: Отъ 139 народни представители отсъствуватъ 35.

Пристъпваме къмъ дневния редъ, който състои:

I. Трето четене законопроекта за измѣнение закона за пощитѣ и телеграфитѣ;

II. Първо четене: а) рѣшението за приемане на държавна служба австрийския подданикъ М. Францъ; б) предложението за продаване държавни земи на безземелнитѣ жители на с. Гьоре, Балчишко; в) предложението отъ г. Шиварова за спиране изпълнителни листове, издадени противъ земледѣлци, и г) предложението за отмѣнение закона за допълнението къмъ закона за Върховната Смѣтна Палата и за опрощение глобата на бившитѣ съвѣтници;

III. Докладъ отъ бюджетарната комисия;

IV. Докладъ отъ прошектарната и други комисии разни прошения;

V. Второ четене предложенията: а) отъ г. А. Франга за прибавление нова алинея къмъ чл. 208 отъ за-

кона за съдоустройството; б) отъ г. Н. Цановъ за измѣнение чл. чл. 44 и 45 отъ углавното съдопроизводство; в) отъ сѣщия за измѣнение чл. 163 отъ санитарния законъ и г) отъ г. П. Кръстевъ за измѣнение чл. 4 отъ закона за общинскитѣ налози, и

VI. Предложението отъ народния представител г. Д. Ризовъ по изразходване безусловнитѣ фондове отъ бившитѣ министри.

Г-нъ секретарьтъ ще прочете на трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за пощитѣ и телеграфитѣ.

Секретарь Н. Поповъ: (Чете.)

„Законъ

за измѣнение и допълнение закона за пощитѣ и телеграфитѣ отъ 1889 г. и измѣненията и допълненията му отъ 1897 г.

Чл. 89 се измѣнява както слѣдва:

Като пощенски колетѣ се приематъ и размѣняватъ между станциитѣ прѣдмети безъ обявена стойностъ, съ тежестъ до 5 килограма.

Чл. 104bis отъ измѣненията и допълненията се измѣнява тъй:

Пощенски записи се издаватъ: на стойностъ до 500 л. включително за всички станции, натоварени съ изплащане на записи; до 1.000 л. включително за градоветѣ, дѣто има държавни ковчежничества, или главни бирничества, и до 20.000 л. за градоветѣ, дѣто има сѣдалища на Българската Народна Банка.

Телеграфни записи се издаватъ на стойностъ до 500 л. безразлично до всички станции.

Таксата на записитѣ се опредѣля:

20 ст. на записъ до	20 л.,
30 " " " "	50 "
50 " " " "	100 "
80 " " " "	200 "
1.10 " " " "	300 "
1.40 " " " "	400 "
1.70 " " " "	500 "

а за повече отъ 500 л. по 10 ст. за всѣки послѣдующи 100 л., или дробъ отъ 100 л.

Освѣнъ горнитѣ такси, всѣки записъ, на стойностъ 10 л. и нагорѣ, подлежи на гербово право по размѣра, опредѣленъ отъ закона за гербовия сборъ.

Къмъ чл. 113 се прибавя новъ чл. 113bis.

Чл. 113bis. Прѣдоставя се право на подателитѣ или получателитѣ да изискватъ отъ пощата и послѣдната е длъжна, докато се съхраняватъ архивитѣ ѝ, да имъ доставя свѣдѣния относително прѣдаденитѣ и полученитѣ отъ тѣхъ прѣдмети: прѣпоръчени писма, писма и кутии съ обявена цѣнность, колетѣ, послѣлки, вѣзели, пощенски и телеграфни записи и бонове, за които цѣль подаватъ обгербовано заявлениѣ. Ако заявителъ не може да опредѣли датата на подаване прѣдмета, или покаже едно разстояние повече отъ единъ мѣсець, заплаща едно право, за прѣгърсване на архивата, по 1 л. за всѣки мѣсець.

Чл. 136 се измѣнява както слѣдва:

Таксата на дума за телеграми, размѣнявани въ вѣтрѣшността на Княжеството, е 5 ст.; най-малката такса, обаче, за една телеграма е 50 ст.

Чл. 142 се измѣнява както слѣдва:

За телеграмитѣ, прѣдзначени за прѣдаване въ слѣда, се заплаща обикновената такса въ троенъ размѣръ.

Къмъ чл. 146 се прибавя чл. 146bis.

Чл. 146bis. Лица и заведения, които искатъ да получаватъ телеграмитѣ си съ съкратенъ, или условенъ адресъ, плащатъ една такса отъ 20 л. годишно или по 5 л. за всѣко тримѣсечие."

Прѣдседателъ: По тоя законопроектъ е постигнато едно прѣдложение, подписано отъ изискуемото число народни прѣдставители, за измѣнение втората частъ отъ чл. 39 отъ закона за пошитѣ и телеграфитѣ. Това прѣдложение има слѣдующето съдържание: „За периодическитѣ списания по една стотинка за всѣки 100 гр. тежестъ, или дробъ отъ 100 гр.“

В. Кжнчовъ: Досега периодическитѣ списания плащаха на 100 гр. 3 ст. Това много затрудняване списанията, които у насъ струватъ много евтино и много малко се харчатъ; пощенскитѣ марки прѣпятствуватъ твърдѣ много на разпространението имъ у насъ. Ето защо, Правителството ще направи много добръ, ако се съгласи отъ три на една стотинка да се сваля за всѣки пощенски колетъ отъ 100 гр., за да можемъ съ това да улеснимъ издаването на списанията. Въ София излизатъ нѣколко

списания и между тѣхъ имаше много добри, както бѣше напр. „Български прѣгледъ“, но, благодарение на пощенскитѣ такси, не можахъ да издържатъ и сега остава списанието „Мисль“ и „Сбирката“ на Бобчева, и тѣ при най-голяма мъка едвамъ могатъ да се крѣпятъ. Ето защо Правителството ще направи много добръ, ако намали такситѣ, за да може да се помогне и периодическитѣ печатъ да съществува, а периодическитѣ печатъ, както знаете, въ нѣкои отношения е много по пригоденъ даже отъ каталогнитѣ печатъ, защото се занимава съ по-сериозни работи; въобщо, съ тѣзи мѣрки ще можемъ да му създадемъ условия да съществува, докогато се създаде въ България читающа публика.

Т. Влайковъ: Като подкрѣпямъ думитѣ, изказани отъ г. Кжнчова, за пояснение ще кажа, че досега се е прѣдвиздало въ бюджета на Министерството на Просвѣщеніето единъ параграфъ за насърчение на книжнината и отъ тѣзи суми се откупваха списания, но това откупване ставаше обикновено не дотамъ добросъвѣстно, а често нѣти се гледаше къмъ кои лица сѣ по-добръ разположени отъ Министерството. Засега тая сума се махна и много добръ стана. Но хубаво ще бѣде да се приеме това прѣдложение на г. Кжнчова, което и азъ подкрѣпямъ, защото съ него става едно общо улеснение на всички списания.

Министъръ-Прѣдседателъ П. Каравеловъ: Азъ приемамъ прѣдложението. Азъ съмъ противъ всѣкакви субсидии, които дава Правителството, защото и да не сѣ дадени по хатжръ, сѣ пакъ хората ще помислятъ, че е по хатжръ, а пъкъ това прѣдложение пада равно за всички, и по-хубаво е то да се приеме, отколкото да се спомага това или онова списание.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Кжнчова, което се приема и отъ Правителството, и моля ония, които сѣ за него, да вдигнатъ ръка. (Болшинство.) Събранието приема.

Това измѣнение ще се тури най-напрѣдъ въ закона и ще прѣдшествува всички други членове.

Пристъпваме къмъ поименното гласуване на закона. Г-нъ секретаръ ще чете списъка на народнитѣ прѣдставители.

Секретаръ Н. Поповъ: (Чете списъка и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

С. Арсениевъ — за; А. Ангеловъ — за; Д. Аргирядисъ — за; Д. Анчевъ — за; И. Арнаудовъ — (отсъствува); М. Абаджиевъ — (отсъствува); Н. Антикаровъ — за; И. Бѣлиновъ — (отсъствува); А. Бояджийски — за; А. Блажевъ — за; А. Бозовски — за; Г. Булевъ — за; И. Бобековъ — за; М. Балабановъ — за; М. Божковъ — за; П. Баевъ — (отсъствува); С. Бойковъ — за; Ц. Бакаловъ — (отсъствува); Я. Бръшляновъ — за; С. Бабаджановъ — (отсъствува); К. Величковъ — (отсъствува); А. Виячевъ — за;

И. Вачковъ — за; И. Веселиновъ — противъ;
Д-ръ Х. Владигеровъ — за; Т. Влайковъ —
за; Ц. Вучковъ — (отсѣтствува); И. Гешовъ —
(прѣдсѣдателствува); В. Гьоковъ — за; И. Геор-
гиевъ — за; К. Гърковъ — за; Н. Гимиджийски —
за; Д-ръ П. Гудевъ — (отсѣтствува); Д-ръ С. Да-
невъ — (отсѣтствува); В. Димчевъ — (отсѣт-
ствува); Д. Десевъ — (отсѣтствува); С. Дими-
тровъ — (отсѣтствува); Ж. Желъзовъ — за; Я. За-
буновъ — (отсѣтствува); М. Златановъ — за; А. Иби-
шевъ — (отсѣтствува); Д-ръ К. Икономовъ — (от-
сѣтствува); Ст. Ивановъ — (отсѣтствува); Сп. Ива-
новъ — (отсѣтствува); П. Ивановъ — (отсѣтствува);
П. Каравеловъ — за; А. Краевъ — (отсѣтствува);
В. Кънчовъ — за; А. Крушковъ — (отсѣтствува);
Г. Кирковъ — (отсѣтствува); М. Калевъ — за;
Н. Козаревъ — (отсѣтствува); Н. Кормановъ — за;
П. Калинковъ — (отсѣтствува); Х. Конкилевъ —
(отсѣтствува); А. Картовъ — за; А. Людскановъ —
(отсѣтствува); Л. Лазаровъ — за; А. Малиновъ —
(отсѣтствува); А. Маринкехайовъ — за; Г. Маджа-
ровъ — (отсѣтствува); Д. Марковъ — (отсѣтствува);
Ц. Мечкаровъ — за; И. Московъ — (отсѣтствува);
Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува); Ц. Мисловъ —
(отсѣтствува); Т. Михайловъ — (отсѣтствува);
Я. Матакиевъ — за; С. Мазаковъ — (отсѣтствува);
В. Николчовъ — (отсѣтствува); Г. Недѣлковъ —
за; Е. Начевъ — (отсѣтствува); Р. Николовъ — за;
Т. Николовъ — (отсѣтствува); Т. Орловъ — за;
Р. Петровъ — (отсѣтствува); Х. Петруновъ — за;
Д. Петковъ — за; В. Поповъ — (отсѣтствува);
Д. Пчелински — (отсѣтствува); Д. Пишмановъ —
за; Д. Папазовъ — (отсѣтствува); П. Кръстевъ —
(отсѣтствува); Ю. Теодоровъ — за; Ж. Петковъ —
за; И. Петровъ — за; К. Петковъ — (отсѣтствува);
Н. Петровъ — за; Н. Поповъ — за; Н. Петковъ —
(отсѣтствува); П. Пешевъ — за; С. Поповъ — (от-
сѣтствува); Т. Петровъ — (отсѣтствува); Д-ръ А. Пе-
тровъ — за; Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува); Д. Ри-
зовъ — (отсѣтствува); Н. Русевъ — за; М. Сарафовъ —
(отсѣтствува); Д-ръ К. Серафимовъ — за; И. Саллаба-
шевъ — за; А. Станчевъ — за; Г. Стойновъ — за; И. Стоя-
новъ — (отсѣтствува); И. Соколовъ — (отсѣтствува);
И. Сунгуларски — (отсѣтствува); И. Спасовъ — за;
М. Стояновъ — (отсѣтствува); П. Станчевъ — за;
С. Савовъ — за; С. Стойновъ — (отсѣтствува); С. Стоя-
новъ — (отсѣтствува); С. Соколовъ — за; О. Сюлей-
мановъ — за; Д-ръ П. Табурновъ — (отсѣтствува);
Х. Топузановъ — за; Ц. Таслаковъ — (отсѣтствува);
А. Урумовъ — (отсѣтствува); А. Филиповъ — (от-
сѣтствува); А. Франгя — за; Х. Филиповъ — (от-
сѣтствува); Т. Фератовъ — (отсѣтствува); Д. Хри-
стовъ — за; Н. Христовъ — за; Д. Бановъ — за;
Х. Неджибъ Вей — (отсѣтствува); Х. Вей Мустафа
Бейовъ — (отсѣтствува); К. Яневъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Ходжевъ — за; Е. Хасановъ — (отсѣтствува);
Д. Цанковъ — (отсѣтствува); Н. Цановъ — (отсѣт-
ствува); С. Цоцумански — за; Г. Цонковъ — (отсѣт-
ствува); Х. Чакмаковъ — (отсѣтствува); Г. Шива-
ровъ — за; Г. Шойлевъ — (отсѣтствува); Ю. Юме-

ровъ — (отсѣтствува); Я. Юмеровъ — (отсѣтствува);
К. Янчевъ — (отсѣтствува).

Прѣдсѣдательтъ: Събранието приема закона съ
64 гласа за, противъ единъ.

Пристъпваме къмъ втория прѣдметъ на дневния
редъ: рѣшението за приемане на държавна служба
австрийския подданикъ М. Францль. (В. Кънчовъ:
Нѣма Министра!) Не ще има много дебати. (Т. Влай-
ковъ: Г-нъ Министърътъ обяснява въ мотивитѣ!)

Г-нъ секретарьтъ ще прочете рѣшението.

Секретарь Н. Поповъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

за приемане на държавна служба австрийския подданикъ
Максимилианъ Францль, майсторъ по ножарството.

Г-да народни прѣдставители,

Моятъ прѣдпшественникъ, г. Начовичъ, желайки
да внесе едно подобрѣние въ нашето ножарство, е
поискалъ отъ Виенското дипломатическо агенство
да му посочи способно лице за пктующъ майсторъ
по този занаятъ. Агенството е направило избора въ
лицето на Виенския жителъ Максимилианъ Францль,
по народностъ чехъ, който му билъ прѣпоръчанъ
и отъ ножарския еснафъ въ този градъ. Прѣгово-
ритѣ по този случай сж били водени посредствомъ
нашето агенство. Максимилианъ Францль се съ-
гласилъ на прѣдложенитѣ му условия и се отправилъ
за София. На длъжностъ той е билъ назначенъ отъ
г. Титорова, а контрактътъ съ него е сключенъ
отъ г. Д-ръ Данчева.

Ножарството въ Габрово, Костенецъ и Шипка,
отъ което сж се поддържали едно врѣме стотина
сѣмейства и което отъ Освободителната война е съ-
вършено отпаднало, се нуждае отъ обновление, за
да може да се повърне пакъ до едноврѣмешната
си висота. Ножаритѣ на тия мѣста трѣбва да се
приучатъ на съврѣмешното ножарство, за да могатъ
да задоволятъ нуждитѣ на сегашната си клиентела,
отъ една страна, и отъ друга — да подобрятъ соб-
ственото си благосѣстояние. Тукъ Държавата може
да направи онова, което тѣхнитѣ срѣдства не имъ
позволяватъ да се направи. Тамъ дѣто занаятчията
не може да остави дюкяна си и жилището си, за да
отива да учи занаятъ, тамъ Държавата може да
прати учитель-майсторъ, който да му даде този
занаятъ. Тази е именно и цѣльта, която Министер-
ството на Търговията и Земледѣлието прѣслѣдва
съ своитѣ пктующи майстори по занаятитѣ. Сжщата
цѣль то е гонило и съ повикването и назначаването
на Максимилиана Францль за пктующъ майсторъ
по ножарството. Той е специалистъ по съврѣмешното
ножарство и по приготвянето на хирургическитѣ
инструменти, но не тѣй както тия прѣдмети се
фабрикуватъ въ голѣмитѣ фабрики, а както тѣ
излизатъ отъ малкитѣ занаятчийски работилници. И
дѣйствително, неговото кратко прѣбываване между
майсторитѣ-ножари въ Костенецъ е дало признаци

които напълно доказватъ практичността на този методъ на професионално обучение: майсторитѣ на това село, които изпрѣди не сж изработвали друго освѣнъ обикновенитѣ селски ножчета, сж запознати вече съ полировката и изработватъ сега ножарски издѣлия по подобие на ония, които се внасятъ отъ странство.

По тия съображения и възъ основание на чл. 66 отъ конституцията и чл. 5 отъ закона за чиновницѣ, азъ ви моля, г-да народни прѣдставители, да подобрите и гласувате приложеното тукъ „Разрѣшение за приемане на държавна служба австрийски подданикъ Максимилианъ Францлъ“.

София, 28 априлий 1901 г.

Министъръ на Търговията и Земледѣлието:
А. Людскановъ.

Разрѣшение

за приемане на държавна служба австрийския подданикъ Максимилианъ Францлъ.

Членъ единственъ. Разрѣшава се на Министерството на Търговията и Земледѣлието да приеме на държавна служба австрийския подданикъ Максимилианъ Францлъ, съ контрактъ за 3 години и заплата: за първата година 2.760 л., за втората — 3.000 и за третата — 3.300 л. сребърни.“

Прѣдседателъ: Тѣй като никой не иска думата, турямъ на първо и послѣдно гласуване прѣдложението, което става рѣшение, за приемане на държавна служба Максимилиана Францлъ, майсторъ по ножарството, и моля онѣзи, които сж за това рѣшение, да вдигнатъ ржка. (Болшинство.) Събранието приема.

Минаваме на слѣдующето прѣдложение за продаване безъ търгъ държавни земи на безземелното население отъ с. Гьоре.

Г-нъ докладчикътъ има думата.

Докладчикъ Ю. Теодоровъ: Г-да народни прѣдставители! Извѣстно ви е, че въ XLIII-то засѣдание настоящата сесия на Народното Събрание прие и одобри рѣшението на Финансовия Министъръ да се продаде на ония жители, безземелни земледѣлци, които иматъ нужда отъ земи въ Балчикската околия, държавна земя, състояща отъ 121.890 декара; тая държавна земя или махлюлъ да се продаде на нѣколко тамошни села, но въ тия села не влизаше с. Гьоре, а понеже въ това с. Гьоре имало нѣколко сѣмейства придошли нови, които се нуждаятъ отъ земя, а Правителството разполага съ държавна земя, заради туй изисква съ туй да се даде едно разрѣшение на Финансовия Министъръ да ги снабди съ нужното количество земя, която да имъ продаде безъ търгъ, по цѣна отъ 2—5 л. Ето и изложението на мотивитѣ: (Чете.)

„Изложение на мотивитѣ

върху прѣдложението за продаване безъ търгъ държавни земи на безземелнитѣ жители отъ с. Гьоре, Балчикска околия.

Съ доклада си отъ 13 мартъ т. г., подъ № 1.000, прѣдставихъ на почитаемото XI-то Обикновено Народно Събрание прѣдложение за продаване по доброволно съгласие 121.870 декара държавна земя на безземелното население отъ селата: Калбей-къой, Сюртю-къой, Юнузчиларъ, Чаирлъ-гьоль, Джаферли-ючь-орманъ, Кара-лѣжларъ, Сюлейманъ-факъ, Момчилъ, Евлеклеръ, Хамзаларъ, Дуванъ-ювасъ, Скендерлий, Карагьозъ-кююсу, Балъ-хасхрлжкъ, Курдуманъ, Емирлеръ, Семизлеръ, Етимъ-ели, Караджиларъ, Сахтиялжкъ, Голѣмъ-Качамакъ, Мурфатча, Хасхрж-кююсу и Сюлейманлжкъ, Балчикска околия, което прѣдложение почитаемото Народно Събрание въ XLIII си засѣдание, държано на 5 май т. г., е вотирамо и приело.

Освѣнъ въ казанитѣ села, въ Балчикската околия има и други много общини, населени съ земледѣлци българи надошли отъ разни мѣста, които не притежаватъ собствени земи и които се прѣпитаватъ чрѣзъ обработване съ наемъ частни и държавни имоти. За улеснение незавидното положение на това население, повѣреното ми Министерство е натоварило Варненскитѣ финансови органи да събиратъ нужнитѣ свѣдѣния на самитѣ мѣста и за всѣкой случай да ми донесатъ подробно.

Засага, при заминаването на казанитѣ органи прѣзъ с. Гьоре, въ Балчикска околия, оказало се, че отъ цѣлото му население 43 сѣмейства сж безъ земя и че за тѣхното удовлетворение сж нужни 3.160 декара държавна земя.

Прѣдъ видъ на това, и понеже Държавата въ това село разполага съ достатъчно количество земи, останали отъ изселившето се турско население, имамъ честъ да прѣдставя на разглеждане и гласуване въ почитаемото XI-то Обикновено Народно Събрание, I извънредна сесия, прѣдложение за продаване безъ търгъ 3.160 декара държавна земя на безземелнитѣ жители въ упоменатото село.

София, 7 юний 1901 г.

Министъръ на Финанситѣ: П. Каравеловъ.“

Ето прѣдложението. (Чете.)

„Прѣдложение

за продаване безъ търгъ на безземелното население отъ с. Гьоре, Балчикска околия, 3.160 декара държавна земя.

Чл. 1. Разрѣшава се на Финансовия Министъръ да продаде безъ търгъ на 43 безземелни земледѣлчески домакинства отъ с. Гьоре, Балчикска околия, Варненски окръгъ, 3.160 декара отъ маломѣрнитѣ и малодоходнитѣ държавни недвижими имоти, належащи се въ сѣщото село.

Чл. 2. Тѣзи земи да се продадатъ на нуждающитѣ се отъ земя домакинства съ цѣна отъ 2 до 5 лева единиятъ декарь.

Чл. 3. Изплащането на тия земи да стане въ продължение на три години, като се плаща всъка година по една трета ($\frac{1}{3}$) от стойността имъ.“

Комисията е на мнѣние да се приеме това предложение и да се разреши на Правителството да снабди нуждаещото се земеделско население съ земя.

Министъръ - Прѣседателъ П. Карвеловъ: Надѣя се, г-да народни прѣдставители, че ще приемете това предложение. По-напрѣдъ ви говорихъ за Балчишката околия; сега повече и повече откривамъ, че мнозина хора сж завзели, безъ да платятъ нѣщо, безъ да купятъ, грамадно пространство; нѣколко души станали едри землевладѣлци, а голѣмо число отъ земеделците останали съвсѣмъ безъ земя. Цѣлиятъ този въпросъ ще проуча и ще ви прѣдложка какъ да го рѣшимъ. Тамъ, дѣто нѣма давностъ, трѣбва да помислимъ да снабдимъ истинското работно население съ земя, а не ония, които сж станали чокои безъ да платятъ. Тѣй е въ цѣлата Балчишка околия. А сега бихъ желалъ това предложение да се вотира.

Прѣседателътъ: Тѣй като никой не иска думата, турямъ на първо и послѣдно гласуване предложението, което става рѣшение, за продаване безъ търгъ държавна земя на безземелното население отъ с. Гьоре, и моли ония, които сж за него, да вдигнатъ ръка. (Болишинство.) Събранието приемва.

Слѣдующиятъ прѣдметъ е предложението на г. Шиварова, но тѣй като г. Министърътъ на Правосъдието не е тукъ, ще го заминемъ. (В. Кжнчовъ: Министърътъ на Земледѣлието и Търговията е тукъ!) Министърътъ на Правосъдието трѣбва да бѣде тукъ.

Министъръ Д-ръ С. Даневъ: Господата, които настояватъ за прокарването му, не трѣбва да се безпокоятъ, защото г. Министърътъ на Правосъдието ще пристигне подиръ малко. Предложението е предложение, което засѣга неговото министерство и желателно би било да бѣде и той тукъ.

Г. Шиваровъ: Да не би да не дойде!

Министъръ А. Людскановъ: Ние му телефонахме.

Г. Шиваровъ: Да не остане за наесенъ.

Министъръ А. Людскановъ: Не, не.

В. Кжнчовъ: Щомъ като се прѣдлага да се прѣреди предложението, то азъ желая да се прѣреди така: щомъ като дойде г. Министърътъ да се гледа, а не да остане като послѣдно.

Министъръ А. Людскановъ: Съгласни сме.

Прѣседателътъ: Минаваме на слѣдующия прѣдметъ отъ дневния редъ — предложението за

опрощаване глобата на бившитѣ съвѣтници на Смѣтната Палата. Има докладъ отъ финансовата комисия по този въпросъ. Г-нъ Арсениевъ ще го прочете.

Докладчикъ С. Арсениевъ: Г-да народни прѣдставители! Докладътъ, който има сега да ни занимае, и взетото по него рѣшение е прѣдизвикано отъ една молба на бившитѣ съвѣтници на Върховната Смѣтна Палата. Тия въ битността си на такива, по своя обязаностъ, на основание закона за Смѣтната Палата, при визирането на всѣка платежна заповѣдъ, сж длъжни да искатъ отъ всички министерства да съпровождатъ своитѣ платежни заповѣди съ нужнитѣ оправдателни документи. Това се изисква отъ закона за Смѣтната Палата. Понеже много пжти се оказало, както за това свидѣлствуватъ докладитѣ на Върховната Смѣтна Палата, че много отъ платежнитѣ заповѣди не били съпроводжани съ нужнитѣ оправдателни документи, съвѣтниците на законно основание не искали да ги визиратъ. Министритѣ отдѣлно, а особено пжкъ Министерскиятъ Съвѣтъ изцѣло, недоволенъ отъ това вироглавство на Смѣтната Палата, слѣдъ като имъ внушилъ подъ редъ нѣколко пжти, че тѣ сж длъжни да визиратъ платежнитѣ заповѣди и когато тѣ не сж искали, тогава имъ обръщатъ вниманието върху нѣкои разпорѣби на единъ законъ, който е миналъ само по принципъ по дневния редъ и послѣ утвърденъ и т. н. Обаче, въпросътъ който ни занимава е, че тия съвѣтници само защото добросъвѣстно изпълнили своята обязаностъ сж глобени и заради туй правятъ молба до Народното Събрание.

Финансовата комисия като се занима съ тая молба, изтъкна най-напрѣдъ три принципа: дали Министерскиятъ Съвѣтъ има право на нѣкакво дисциплинарно наказание надъ съвѣтницитѣ отъ Смѣтната Палата; второ, има ли право Министерскиятъ Съвѣтъ да наложи нѣкаква глоба на съвѣтницитѣ и на какво основание. Финансовата комисия, като изучи тоя въпросъ, като въпросъ отъ голѣма и капитална важностъ, намѣри, че Министерскиятъ Съвѣтъ по принципъ не може да има нѣкакво право надъ съвѣтницитѣ отъ Смѣтната Палата, защото, ако би ималъ нѣкакво право на дисциплинарно наказание върху съвѣтницитѣ на Палатата, тогава ще приемемъ, че Смѣтната Палата, която прѣдставлява контролъ за всички разходи по държавното управление, вече изгубва всѣкакво значение. Тѣй е аслж и въ конституцията въ чл. 105, пунктъ 6. Зарадъ това комисията по принципъ се изказва, че Министерскиятъ Съвѣтъ не може да има това право да наказва дисциплинарно съвѣтницитѣ въ Смѣтната Палата за изпълнението на нѣкои наредби, които, споредъ закона за Смѣтната Палата, сж незаконни за съвѣтницитѣ.

Вториятъ въпросъ: защо сж глобени съвѣтницитѣ и основателно ли сж глобени. Прѣди всичко,

конституцията сама рѣшава въпроса, че не може да се глобяватъ, защото само Народното Сѣбрание, което може, по исканието на Министерския Сѣвѣтъ, да ги уволни и да ги бламира. Отъ това, което имаме отъ практика у насъ, знаемъ, че Министерскиятъ Сѣвѣтъ, наедно съ Народното Сѣбрание, може да ги уволнява и да ги назначава. Значи, въ такъвъ случай, Министерскиятъ Сѣвѣтъ не е ималъ право да ги глобява за три мѣсеца, а именно: за юлий, августъ и септемврий; тъй че, на всѣкого се пада по една сума отъ 697 л. и 50 ст. глоба. (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Коя година?) 1899 г.

Тия г. г. сѣвѣтници, като настояватъ, че сж незаконно глобени, молятъ Народното Сѣбрание, най-напрѣдъ като намѣри, че това глобяване е незаконно, да се повърне тая сума обратно на всички, т. е. на всѣкого одного по 697 $\frac{1}{2}$ л. Сѣвѣтниците, които молятъ това, сж, както слѣдва: Златарски, Ивановъ, Цонаковъ, Вѣженовъ и Тѣпчилещовъ. Трѣбва да ви кажа, г-да народни прѣдставители, че Тѣпчилещовъ отсъствува, но и той е отъ глобенитѣ и той е заявилъ незадоволство отъ това, че сж го глобили. Тѣй че, въ заявлението се казва, че Тѣпчилещовъ отсъствува, но и той е съгласенъ да бжде освободенъ отъ незаконната глоба, която му е удържана.

Комисията, както чухте, изказва едно мнѣние въ доклада си, най-напрѣдъ, че Министерскиятъ Сѣвѣтъ нѣма право да налага на сѣвѣтниците въ Смѣтната Палата никакви глоби и въобще никакви наказания и, второ, че при издаването на закона отъ 1898 г. за допълнение закона за Смѣтната Палата отъ 30 януарий 1885 г. не сж спазени всички показани отъ конституцията условия: Народното Сѣбрание не го е приело окончателно, а само по принципъ, и затова рѣши: да се повърнатъ на просятелитѣ удържанитѣ половини отъ заплатитѣ имъ за мѣсецитѣ юлий, августъ и септемврий 1899 г., по 697 л. и 50 ст. на всѣко отдѣлно лице, т. е. на тия, които сж глобени.

Това е горѣ-долу, г-да народни прѣдставители, което финансовата комисия е изказала въ своето мнѣние по отношение глобяването на тия сѣвѣтници.

Сега, длъженъ съмъ да ви кажа, г-да народни прѣдставители, едно нѣщо. Глобяването, т. е. Министерскиятъ Сѣвѣтъ дѣто си е присвоилъ това право, се основа на единъ узаконенъ незаконно законъ, и казвамъ „незаконно узаконенъ“, защото той дѣйствително не е прѣживѣлъ ония искания на конституцията, които съгласно чл. 44 той трѣбваше да прѣживѣе, именно, да бжде приетъ по принципъ и, послѣ, на второ и трето четене и тогава да се санкционира. Но това не е станало; той отива на първо четене и оттамъ отива въ Министерството на Финанситѣ и оттамъ въ Двореца на утвърждение. Тѣй че, глобата се основава на едно беззаконно узаконение

Ю. Теодоровъ: Г-да, Като членъ на финансовата комисия и азъ имамъ случая да се занимавамъ съ въпроса, който разглеждаме. Бившитѣ членове на Смѣтната Палата сж глобени, защото сж изгълнели длъжността си и не сж признали нѣкои незаконни парични искания на Министерския Сѣвѣтъ. Напр., на католическия епископъ Менини не сж искали да отпуснатъ парн, защото не е нашъ подданикъ; за единъ авансъ, взетъ отъ странство срѣщу шестата опция, въ контракта е имало заемътъ да стане съ $\frac{1}{2}\%$ комисюна, а министритѣ сж взели 1% , а тѣ сж питали, кой е взелъ тая разлика, а най-сетнѣ въ мотивировката стоятъ и други нарушения; и най-послѣ се е искало да се дадатъ на нѣкои ученици стипендии и помощи, на които родителитѣ сж били богати. Тукъ Смѣтната Палата е искала отъ Министерския Сѣвѣтъ: съгласно закона, стипендии се даватъ на ученици бѣдни — прѣдставѣте свидѣтелства за бѣдностъ. Министерскиятъ Сѣвѣтъ е казалъ: не е ваша работа. Да, казватъ тѣ, ама ние не можемъ да визираме тия парични искания, защото законътъ изисква стипендиитѣ да се дадатъ на сиромаси ученици, а не на богати.

По тая причина и по-много други Министерскиятъ Сѣвѣтъ рѣшилъ най-сетнѣ да ги глоби и ги глобилъ въ разстояние на 3 мѣсеца по половина заплатата и по-послѣ ги е отчислилъ. Ние гледахме законитѣ и законитѣ не имъ даватъ право да ги глобятъ. Най-напрѣдъ, тѣ не сж виновни, защото сж си изгълнели длъжността; но освѣнъ това, сигурно законитѣ не имъ даватъ право да ги глобяватъ, парично или дисциплинарно, или какво и да е. Тѣй щото, ако можеше Министерскиятъ Сѣвѣтъ да ги глобява направо, тогава Палатата си губи значението; тя не може да контролира. Това е единъ абсурдъ, ако такова нѣщо може да се изисква.

Заради туй комисията намѣри за добръ да ви помоли, както каза и г. докладчикътъ, и справедливостта го изисква, глобата на тия хора да се възвърне назадъ. Това е единиятъ въпросъ.

Вториятъ въпросъ е. По поводъ на изучаването на тая работа стана нужда да се разгледа законътъ за допълнение закона за Смѣтната Палата. Този законъ е, г-да, най-пагубниятъ нашъ законъ, който е докаралъ съсииването на нашитѣ финанси. Този законъ състои въ това, че когато нѣма нѣкой кредитъ отворенъ, когато нѣкой търгъ стане нередовно, когато нѣкой кредитъ се изисква незаконно, Смѣтната Палата го отхвърля и въ такъвъ случай Министерскиятъ Сѣвѣтъ прави постановление и изтегля паритѣ. Тия неправилности сж напечатени въ докладитѣ. Тия свръхсмѣтни кредити отъ 13 — 14.000.000 л., които се искатъ сега, се дължатъ на това калпаво законче. То е калпаво затова, защото единъ пътъ е прѣдложено въ Камарата, въ 1885 г. 15 ноемврий, веднажъ е рѣшила Камарата да го внесе на разглеждане въ комисията, и още въ сжщия день е поднесено на Княза за утвърждение. Това го е направилъ г. Тончевъ, а пъкъ г. Тончевъ е

билъ тогава прѣдсѣдатель на Събранието. Слѣдователно, съгласно конституцията, този законъ трѣбва да се отмѣни; внесенъ е въ 1885 г. Тая работа я провѣрихме; ето тамъ протоколътъ, да ви го чете г. докладчикътъ ако искате. (Докладчикъ С. Арсениевъ: Отъ 1888 г.) Може да е погрѣшка. Но конституцията, чл. 49, ето какво казва: „Само Народното Събрание има право да рѣшава, упазени ли сж всичкитѣ показани въ тая конституция условия при издаването на нѣкой законъ.“ Условията не сж запазени. Чл. 44 ето какво казва кои сж условията: „Ни единъ законъ не може да се издаде, допълни, измѣни и отмѣни, докѣ той по-напрѣдъ не се обсъди и приеме отъ Народното Събрание, което има право така също и да тълкува неговия истински смисълъ.“ Слѣдователно, законътъ трѣбва да се обсъди и приеме отъ Събранието, а Събранието да го е приело, това нѣма; Събранието е рѣшило само да се изпрати въ комисията, а по-нататѣкъ, Събранието да го е приело, това нѣма. И ние сме длѣжни да доложимъ на почитаемото Народното Събрание, че този законъ досега е функциониралъ, облѣченъ въ сила като законъ, и до тази минута е законъ да кажемъ, но той е неправилно станалъ. Заради туй нашето мнѣние е да се отмѣни — едно, защото е неправиленъ и, друго, защото е пагубенъ за държавното съкровище. (Д. Петковъ: Това не се иска!) Искане се и едното, и другото. Това считаме за наша длѣжностъ.

Единиятъ въпросъ е да имъ се опрости глобата, а отъ друга страна, по поводъ на това, ние настояваме, че този законъ е калпавъ и ви явяваме да го отхвърлите. (Д. Петковъ: Не е калпавъ!) Калпавъ е, и самъ по себе си е лошъ. Докато съществува той, нѣма да имаме пари. Гербовия сборъ увеличете, десетъка въведѣте, каквото щете правѣте, но ние нѣма да имаме пари, докато отъ Министерския Съвѣтъ могатъ съ постановление да се изтелятъ пари, безъ да има потребното постановление отъ Смѣтната Палата. Това ако направимъ, ние сме направили много.

Министъръ - Прѣдсѣдатель П. Каравеловъ: Надали само тоя законъ е причината за разстройството финанситѣ на страната. Тѣ сж разстроени по много причини. И този законъ е игралъ роль, но ролята му е по-малка. Мислите ли вие, че ако нѣмаше този законъ, щѣше се спре разстройството на финанситѣ? Трѣбва да ви кажа още, че въ всѣки случай, той сега е законъ. Може да бѣде, както се изрази г. Юрданъ Теодоровъ малко рѣзко, че е калпавъ, но той е законъ. Съ самото му обнародване въ „Държавенъ Вѣстникъ“ съ Княжески указъ, той е вече законъ и има сила. Сега, че той не удовлетворявалъ на условията, трѣбва да го измѣнимъ, но трѣбва да го измѣнимъ съ прѣдложение формално, а не съ едно рѣшение — резолюция на Събранието. (Д. Ризовъ: Ако не е миналъ на второ и трето четене, той не е законъ!) Той не е миналъ на второ и трето четене, това е

вѣрно; тѣмъ не менѣ той е утвърденъ съ указъ отъ Княза; и подирѣ, той е дѣйствувалъ цѣли 13—14 години и не може да кажемъ, че не е законъ. Ако не е законъ, той въ всѣки случай е административна наредба. (Д. Ризовъ: Да се отмѣни съ резолюция!) Не може да се отмѣни съ резолюция. Може да се отмѣни, но не съ резолюция, а съ единъ правилно внесенъ и приетъ отъ Събранието законопроектъ, защото да отмѣняваме закони съ резолюция не е право. Нѣма да го направимъ това. Сега не е тукъ въпросътъ, мисля. Защото затѣ ще се внесе да се прѣгледа законътъ за бюджета и ще видимъ какво ще направимъ. Азъ нѣмамъ нищо противъ неприлагането и мога да кажа, че нѣма да го прилагамъ, но трѣбва да се отмѣни, както му е редътъ.

Прѣдсѣдательтъ: Както чухте, има два въпроса въ доклада на финансовата комисия: първиятъ е за опрощаването на глобата. По него най-напрѣдъ да разискваме, а послѣ по втория въпросъ, за отмѣняването.

Г-нъ Златановъ, Вие по него въпросъ ли искате думата?

М. Златановъ: Не; азъ искамъ да говоря, че не може да се свързватъ тия два въпроса.

Прѣдсѣдательтъ: А Вие, г-нъ Станчевъ?

П. Станчевъ: По опрощаването.

Прѣдсѣдательтъ: Г-нъ Станчевъ има думата по въпроса за опрощаването. Послѣ ще се говори по другия въпросъ.

П. Станчевъ: Г-да народни прѣдставители! На всички ни е извѣстно, че Смѣтната Палата у насъ е единъ върховенъ контролъ, установенъ възъ основание на конституцията; мисията на това върховно контролно учреждение е свършено независима и, въ данния случай, отъ Министерския Съвѣтъ, отъ когото и да е билъ съставенъ той. Министерскиятъ Съвѣтъ не е ималъ право да се съобразява въ данния случай съ закона за чиновницѣтъ и да налага штрафовъ на членоветѣ на Смѣтната Палата, които въ дѣйствието си сж независими и дѣйствуватъ по делегация на Народното Събрание, като върховенъ контролъ. Така че, въ случая, азъ съмъ на мнѣние, че Министерскиятъ Съвѣтъ не е ималъ право да налага глоба на този върховенъ контролъ, когато се занимава съ дѣйствието на министритѣ. И ако по този начинъ се допусне и за въ бѣдѣще на нашитѣ Министерски Съвѣти да считатъ Смѣтната Палата като тѣмъ подвѣдомствена и чиновницѣтъ ѝ да третиратъ като тѣмъ подвѣдомствени, ние нѣмаме сигурностъ за самостоятелността въ дѣйствието на членоветѣ на Върховната Смѣтна Палата. Затова поддържамъ мнѣнието на комисията,

че трѣбва да се вземе едно рѣшеніе отъ Камарата да имъ се възвѣрнатъ неправилно наложенитѣ глоби.

Прѣдсѣдателъ: Понеже нѣма другъ да иска думата по този въпросъ, ще туря на гласуване.

Д. Ризовъ: Констатирамъ, че съгласно чл. 114 отъ конституцията, за да може да се гласува единъ въпросъ, трѣбва повече отъ една трета отъ всичкитѣ прѣдставители да се намиратъ въ засѣданіето. Всичкитѣ народни прѣдставители сж 167; тъй щото, за да се гласува този въпросъ, трѣбва да има тукъ 56 души. (Единъ прѣдставителъ: 139 сж!) Моля Ви се, всичкитѣ прѣдставители на България трѣбва да бждатъ 167 души. Азъ моля и г. Каравелова да обясни това, като авторъ на конституцията. (Министъръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: Подразумѣватъ се мѣстата, а не присѣтствующитѣ прѣдставители!) Има само двѣ редакции въ конституцията: „присѣтствующи прѣдставители“ и „всички прѣдставители“. Присѣтствующи сж ония, които присѣтствуватъ въ залата, а „всички“ значи депутатскитѣ мѣста. Тукъ е казано: „отъ всичкитѣ прѣдставители“, слѣдователно, необходимо е тукъ да присѣтствуватъ поне една трета отъ всичкитѣ прѣдставители при гласуването на този въпросъ. Ето защо трѣбва да бждатъ най-малко 56 души депутати.

Н. Поповъ: Искамъ да кажа, че нѣма достатъчното число прѣдставители и трѣбва да вдигнемъ засѣданіето.

В. Кжнчовъ: Г-да народни прѣдставители! Досега въ Народното Сѣбрание този въпросъ се е разглеждалъ нѣколко пѣти, и азъ знамъ, че послѣднитѣ два пѣти е разглежданъ въ X-то Обикновено Народно Сѣбрание и е рѣшено, че „всички“ се разбира народнитѣ прѣдставители, които сж народни прѣдставители, а не и свѣзи, които не сж. (Д. Ризовъ: Какъ може да бжде това? Туй не е постоянна цифра. Постоянната цифра е 167.) Сега засега Народното Сѣбрание има 139 души народни прѣдставители и Народното Сѣбрание състои засега отъ 139 души. (Министъръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: Думата „всички“ значи всички мѣста. — Д. Ризовъ: Разбира се. Инакъ 30 души ще гласуватъ законитѣ на страната.) Всѣки пѣтъ досега е билъ тълкуванъ този параграфъ отъ правилника така, че трѣбва да се разбиратъ избранитѣ, а не и избранитѣ на мѣстата, а отсѣтствующи народни прѣдставители.

Министъръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: Винаги „всички мѣста“ се е подразумѣвало депутатскитѣ мѣста и, за да ви укажа по-точно, въ голѣмия екземпляръ на първата конституция ще видите, че има погрѣшка въ сравнение съ другитѣ. „Присѣтствующи“ значи, които присѣтствуватъ въ Сѣбранието, а „всички“ се разбира колкото депутатски мѣста има. Поне тъй сме го мислили, така сме го

редактирали и ако обичате да ви покажа и редакцията даже.

Д. Петковъ: Г-да прѣдставители! За да подкрѣпя г. Каравелова, че това е така, обръщамъ вниманието и на туй нѣщо: Въ чл. 114 отъ конституцията е казано, че „гласоподаванетоъ върху влѣзнатия въ Сѣбранието проектъ се допуща само въ такъвъ случай, ако се намиратъ въ засѣданіето повече отъ $\frac{1}{3}$ отъ всичкитѣ прѣдставители.“ Така щото, думата „всички“ разбира всички мѣста на прѣдставителитѣ. Споръ не може да става върху това.

Министъръ И. Вѣлиновъ: Въ такъвъ случай Народното Сѣбрание не може да се състои и трѣбва да се разотидемъ.

Министъръ Д-ръ С. Даневъ: Нѣма ли кворумъ?

В. Кжнчовъ: Има но трѣбва да се почака. (Мнозина прѣдставители влизатъ въ залата.)

Прѣдсѣдателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението за опрощаване глобата на бившитѣ свѣтници на Свѣтната Палата и моля ония, които сж за това прѣдложение, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Сѣбранието приемва.

Минаваме сега на втория въпросъ отъ доклада на финансовата комисия. Г-нъ Златановъ има думата.

М. Златановъ: По втория въпросъ имамъ да кажа туй, че макаръ и законътъ да е калпавъ, ние не трѣбва по калпавъ редъ да го отмѣняваме, толкозъ повече, че г. Арсениевъ е внесълъ едно прѣдложение, единъ законопроектъ, за отмѣнение на този законъ. Законъ, който е дѣйствувалъ толкова години, не се отмѣнява съ рѣшеніе. Затуй да се тури край на този въпросъ.

А. Франгя: По същото ще кажа слѣдующето. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ мнѣніето на г. Каравелова, който каза, че има два фактора, които правятъ законитѣ: единиятъ факторъ сме ние, Народното Сѣбрание, другиятъ — е Князътъ, който санкционира законитѣ, и за да бжде законъ, трѣбва да бжде обнародванъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“, защото въ нашата конституция е казано, въ чл. 46, че никой законъ нѣма сила, докато той не се обнародва и не се санкционира отъ Княза. Този законъ е билъ санкциониранъ отъ Княза, билъ е обнародванъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“, дѣто ще рѣче, той е законъ и не може да се отмѣни току-тъй.

Министъръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: Най-хубаво ще направите да го приемете на първо четене и да отиде въ комисията.

Докладчикъ С. Арсениевъ: (Чете.)

„Членъ единственъ. Законътъ за допълнение къмъ закона за Върховната Свѣтна Палата отъ

30 януарий 1885 г., приетъ по принципъ отъ V-то Обикновено Народно Събрание и утвърденъ съ указъ № 259 отъ 2 декемврий 1888 г., се отмѣнява.“

Д. Ризовъ : Азъ искахъ да говоря по закона, че не е законъ, но понеже г. Каравеловъ даде обѣщание, че нѣма да го прилага до есенната сесия, можемъ да го приемемъ по принципъ на първо четене и да го пратимъ въ комисията.

Ю. Теодоровъ : Съгласенъ съмъ да се изпрати въ комисията и да се има на дневенъ редъ въ заседанията прѣзъ августъ : той е много важенъ законъ и трѣбва да се гледа.

Д-ръ Е. Серафимовъ : Ние виждаме, че този законъ не е законъ, защото не сж спазени формалноститѣ, а пъкъ, отъ друга страна, казваме, че е законъ и затова трѣвало да мине на три четения. Законъ е билъ само за изпълнителната властъ, защото тя не може да тълкува по законитѣ дали сж изпълнени формалноститѣ при приемането имъ и, слѣдователно, дали е законъ или не, но за насъ, за законодателитѣ, не може да се смѣта, че е законъ. Ние да казваме, че е законъ и че трѣбва да се отмѣни съ законъ, който да се чете на три четения, не е право. Ето какво казва чл. 49 отъ конституцията : „Само Народното Събрание има право да рѣшава, упазени ли сж всичкитѣ показани въ тази конституция условия, при издаването на нѣкой законъ.“ Ние сме, слѣдователно, които ще издадемъ рѣшение, за да видимъ дали при издаването на тоя законъ сж спазени формалноститѣ. Мисли, че нѣма нужда за таква едно рѣшение отъ законодателенъ редъ, защото, ако вземемъ тоя принципъ, който е за другитѣ закони, които по конституцията сж закони, тогава ще излѣзе, че ние сами признаваме, че е законъ и за насъ, когато той не е законъ. Той е задължителенъ за съдебно-изпълнителната властъ затова, защото тя нѣма право да тълкува дали този законъ е промулгиранъ, като е пристъпъ отъ Народното Събрание, и дали е приетъ по формалноститѣ, прѣдвидени въ конституцията. Това само ние можемъ да рѣшаваме, съгласно чл. 49, и ние ще констатираме дали дѣйствително сж спазени формалноститѣ и дали този законъ и занапрѣдъ ще бѣде законъ. Това е, което трѣбва да направимъ.

Министъръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ : Г-да! Още въ 1884 г. се рѣшаваше този въпросъ. И особено, вѣроятно, е заинтересованъ г. Ю. Теодоровъ дали правенитѣ закони отъ държавния съвѣтъ сж задължителни досега. (Ю. Теодоровъ : Тѣ сж внесени на одобрене въ Народното Събрание!) Въ 1884 г. се внесе тоя въпросъ. Направиха едно прѣложение тукъ народнитѣ прѣдставители, съ което искаха съ единъ вотъ да унищожимъ тия закони, съ една резолюция; азъ поне се възпротивихъ, защото мислѣхъ, че законитѣ трѣбва да се отмѣняватъ съ закони. Въ всѣки

случай, Народното Събрание ще вземе рѣшение, че това не е правиленъ законъ, но ще внесе прѣдложение по всичкитѣ формалности, за да се отмѣни. Топтанъ отмѣняване не е хубаво. Именно това стана тогава съ законитѣ, издадени отъ Държавния Съвѣтъ, а сега г. Теодоровъ се явява прѣвъ да прѣдлага така да ги унищожимъ. (Ю. Теодоровъ : Азъ не прѣдложихъ така, г-нѣ Каравеловъ; азъ прѣдложихъ да се внесе въ комисията!) Азъ моли да се внесе въ комисията и тогава ще видимъ какво ще направимъ. Ще ви кажатъ други, може би, че този законъ не трѣбва само да се изтрива съ единъ членъ, а да се замѣни съ друга редакция. Друга редакция не се прѣдлага, а се прѣдлага да се унищожатъ—това е много странно. Затова, менѣ ми се струва, че трѣбва да отиде въ комисията.

Г. Кирковъ : Азъ ще бѣда кратъкъ. Г-нѣ Серафимовъ е напълно правъ, и азъ мисля, че Народното Прѣдставителство трѣбва тоя въпросъ да рѣши така. Прѣди всичко, съгласно чл. 49 на конституцията, Народното Събрание е компетентно да рѣшава дали сж спазени формалноститѣ при издаването на единъ законъ и изобщо че е законъ. Ние виждаме, че собствено той не е законъ за Народното Събрание, но за другитѣ власти; слѣдователно, когато законодателството констатира туй, неговото рѣшение не може да бѣде взето по тоя начинъ, както се взема спрѣмо обикновенитѣ, редовни закони, а може да е рѣшение за суспендирането на тоя законъ. Азъ мисля, че не е съгласно нито съ конституцията, нито е достоѣпно за Народното Събрание да вземе да отмѣнява единъ законъ, който Народното Събрание не е издавало, по реда, както сме навикнали да отмѣняваме законитѣ, по реда, по който се издаватъ. Народното Събрание не е издавало такъвъ законъ, слѣдователно, неговата воля може да се прояви само въ едно рѣшение за суспендирането на тоя законъ. Моето мнѣние е : признавамъ, че такъвъ законъ не съществува и, слѣдователно, пада. Какво ще направи по-нататѣкъ Събранието за това учреждение, то е другъ въпросъ, но дадениятъ параграфъ въ закона, който се отмѣнява, трѣбва да се суспендира въ Камарата. Камарата се изказва, че подобенъ законъ не е приеманъ и не съществува за нея.

Д. Ризовъ : Г-да народни прѣдставители! Моля ви се, бѣдѣте малко по-търпеливи, защото въпросътъ е много важенъ. Азъ отдѣвъ поддържахъ мнѣнието, което чухте; по вие отпослѣ покажете страшна нетърпимостъ. Г-нѣ Серафимовъ и г. Кирковъ сж прави, а въпросътъ е свършено важенъ, защото утрѣ може да дойде едно Народно Събрание и съ едно само четене да прокарава закони. Ние сме дошли тукъ, като Събрание конституционно, избрано свободно отъ народа, и не трѣбва да нарушаваме нито конституцията, нито законитѣ. Този законъ не е законъ, защото не сж изпълнени формалноститѣ, прѣдвидени въ конституцията. Въ Америка,

прѣди 10—15 години, въ единъ отъ Щатитѣ се случи слѣдующето нѣщо: Парламентътъ на Щата запрѣти на единъ Ню-Йоркски вѣстникъ да влиза въ тоя Щатъ; това рѣшение мина прѣзъ парламента на три четения, подписа се отъ прѣдсѣдателя на републиката, напечатана се въ държавния вѣстникъ и влѣзе въ сила. Слѣдъ влизането му въ сила, обаче, оцетената страна се оплака прѣдъ сѣдилищата — вие знаете, че споредъ американската конституция, сѣдилищата тамъ иматъ онова право, което ние само имаме тукъ: да се произнасятъ дали единъ законъ е законъ. И какво мислите? Сѣдната Бладчфордъ, знаменитиятъ отпослѣ Бладчфордъ, произнесълъ такава резолюция: „Наистина, законътъ е изпълнителъ всичкитѣ формалности, споредъ американската конституция, като е миналъ на три четения, подписанъ е отъ прѣдсѣдателя на републиката и напечатанъ е въ официалния вѣстникъ; но понеже той е противъ духа и буквата на самата конституция, която не запрѣщава внасянето на вѣстници въ единъ щатъ, то азъ прогласявамъ този законъ за бѣла хартия...“ По поводъ на тази резолюция, на другия денъ въ цѣла почти Америка станаха митинги, въ които Бладчфордъ е билъ прѣвъзнесенъ като независимъ, уменъ и справедливъ сѣдия, та, въ послѣдствие, той биде назначенъ за висшъ сѣдия въ Ню-Йоркъ. (В. Къничовъ: Не бѣше уволненъ, значи!) Не само че не биде уволненъ, но биде назначенъ за висшъ сѣдия. Ето защо въпросътъ е важенъ. Ясно е сега, че законътъ, за който споримъ, не е миналъ на второ и трето четене. Има, наистина, княжески указъ подписанъ; но недѣйте забравя, че и това наше рѣшение ще биде подписано отъ Княза. За насъ е извънредно важно да имаме единъ примѣръ въ парламентарната си практика, по който да се водимъ, и азъ желая, щото настоящето Народно Собрание да даде тоя примѣръ, като рѣши, че единъ законъ, по издаването на който не сж съблюдени всички формалности, прѣдвидени въ конституцията, не е законъ. Нека вземемъ, прочее, такава резолюция: Народното Собрание декларира, какво еди-кой си законъ, отъ еди-коя си дата, като не миналъ на второ и трето четене въ Народното Собрание, съгласно чл. 43 отъ конституцията, не е законъ и не е валиденъ и задължителенъ като такъвъ за страната.

С. Савовъ: Г-да народни прѣдставители! По поводъ на едно прошение, подадено отъ членоветѣ на Смѣтната Палата, които сж били глобени отъ Министерския Сѣвътъ, комисията е сондирала Народното Собрание да се произнесе още и по въпроса, дали при издаването на този законъ сж спазени всичкитѣ условия, указани отъ конституцията. Менѣ ми се струва, че най-правилното рѣшение, което можемъ да вземемъ по този въпросъ, е да се произнесемъ: спазени ли сж условията, прѣдвидени въ конституцията, при издаване на закона. Нѣма съмнѣние, единъ пътъ така като се

произнесемъ, ще видимъ какво може да стане и по-нататкъ. Менѣ ми се струва, че това е най-хубавото. Затова да се приеме слѣдующата резолюция: при издаването въ 1888 год. на закона за Смѣтната Палата, не сж спазени условията, прѣдвидени въ конституцията. Слѣдъ това, нѣма съмнѣние, ще видимъ какво трѣбва да стане съ самия законъ.

Прѣдсѣдателятъ: Моля писмено да пратите прѣдложението си.

Д-ръ П. Табурновъ: Г-да народни прѣдставители! И азъ съмъ напълно съгласенъ съ мнѣнието на тия, които казватъ, че трѣбва Народното Собрание да рѣши, че тоя законъ не е издаденъ споредъ условията на конституцията, но съ тази само разлика, че това рѣшение ще има за послѣдствие, щото въ бѣднѣе тоя законъ да нѣма послѣдствия, каквито е ималъ досега, докато се е считалъ за дѣйствителенъ; защото, ако кажемъ сега, че тоя законъ не е въ сила, или че не е билъ никогата въ сила, естествено е, че ще имаме такива лоши послѣдствия, щото всичко онова, което е станало досега, да се счита за нищоожно. Та въ тази смисълъ да се рѣши — че този законъ, по причина че не сж били съблюдени условията, прѣдвидени въ конституцията, при издаването му, занепрѣдъ не е законъ. И нѣма нужда да се съставя законъ за да се унищожи този законъ, защото отъ момента, когато се счита, че не е законъ, нѣма нужнитѣ условия; още по-малко трѣбва да се правятъ измѣнения въ редакцията, защото измѣнението му съ законъ прѣдполага сѣществуването на този законъ. Заради туй се съгласявамъ напълно съ тия господа, които искаха Собранието да приеме едно рѣшение, съ което да се признае, че този законъ нѣма сила въ бѣднѣе.

Прѣдсѣдателятъ: По тоя въпросъ се направиха двѣ прѣдложения. Независимо отъ прѣдложението по законопроекта, прѣдставено отъ г. Арсениева и подписано отъ нужното число народни прѣдставители, направи се слѣдующето прѣдложение отъ г. Ризова:

„На основание чл. 49 отъ конституцията, Народното Собрание рѣшава, че законътъ за допълнение на закона за Върховната Смѣтна Палата отъ 1888 г., като не миналъ на второ и трето четене въ Народното Собрание, е недѣйствителенъ.“

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Като не сж спазени формалноститѣ, прѣдвидени въ конституцията, а не въ правилницитѣ!

Д. Ризовъ: Сѣ едно е!

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Не е сѣ едно!

Прѣдсѣдателятъ: Прѣдложението на г. Савова е слѣдующето:

„Съгласно чл. 49 от конституцията, Народното Събрание рѣшава, че при издаването на закона за Върховната Сметна Палата от 1888 г. не сж спазени условията, изисквани от конституцията.“

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Диспозитивъ трѣбва да има!

Д. Ризовъ: Да, диспозитивъ трѣбва да има: „Като не сж спазени условията, изисквани от конституцията, то законътъ е недѣйствителенъ.“

Ю. Теодоровъ: Занапрѣдъ ще бѣде.

(Г. г. Д. Ризовъ и С. Савовъ прѣредактиратъ прѣдложенията си.)

Прѣседателъ: Двѣтъ прѣдложения — се сливатъ въ едно и става както слѣдва:

„На основание чл. 49 от конституцията, Народното Събрание рѣшава: тъй като при издаването на закона за допълнение къмъ закона за Върховната Сметна Палата от 1888 г. не сж спазени условията, изисквани от конституцията, той е недѣйствителенъ.“

Туриамъ на гласуване това прѣдложение (А. Франга: Да се тури „занапрѣдъ“) и моля ония, които сж за него, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Събраието приема. (Г. г. Д. Ризовъ и П. Станчевъ ржкоплѣскають.)

Минаваме или, по-добрѣ, връщаме се на прѣдложеніето на г. Шиварова.

Г-нъ Шиваровъ има думата, за да прочете и развие прѣдложеніето си.

Г. Шиваровъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Ето съдържанието на моето прѣдложение. То се състои отъ единъ членъ: (Чете.)

„Членъ единственъ. Спира се изпълнението противъ всичкиѣ земледѣлци до 15 септемврий т. г., срѣщу които има изпълнителни листове било отъ земледѣлческитѣ каси, или частни лица. Позволява се, обаче, да се налага запоръ върху недвижимитѣ имоти по тия изпълнителни листове.“

Вамъ е извѣстно, още прѣди да бѣхме ние народни прѣдставители, като ходѣхме по околитѣ си, както азъ, така и моитѣ другари, така, вѣрвамъ, и всички г. г. народни прѣдставители, че единъ и сжщъ гласъ се чуе отъ всички краища на България, че у насъ трѣбва да се запазятъ земледѣлцитѣ да се не обезземелватъ. Имаше и има едно силно течение да се създаде единъ законъ за челяднитѣ имоти, за което нѣщо иматъ и обѣщание земледѣлцитѣ отъ г. г. министритѣ, които седятъ днесъ на червената маса, още прѣди да бждатъ тѣ такива; но Правителството нѣмаше възможностъ да внесе таквъ законпроектъ въ тая извънредна сесия, та се внесе единъ таквъ законпроектъ по частна инициатива отъ нѣкои г. г. народни прѣдставители. Обаче, прѣдъ видъ на сложната материя на тоя законпроектъ, той не можа да бѣде разгледанъ и остана за идущата сесия.

Вие виждате, г-да народни прѣдставители, лихваритѣ, както и каситѣ, които се намиратъ подъ страха,

именно, на този законпроектъ за челяднитѣ имоти, когато напослѣдъкъ бѣше внесенъ по частна инициатива законпроектътъ за създаване привилегия на земледѣлческитѣ каси, какъ тѣ сж се впуснали всички върху земледѣлцитѣ, като нѣкой орелъ върху своята жертва, да отиватъ да ги обезземелватъ именно въ туй врѣме, когато земледѣлецътъ нѣма наскѣпния си хлѣбъ. Г-нъ Министърътъ на Търговията и Земледѣлието, когато се разискваше прѣди нѣколко дена законпроектътъ за привилегията на земледѣлческитѣ каси, каза, че той е разпоредилъ, щото да не се продаватъ имотитѣ на земледѣлцитѣ до едно извѣстно врѣме. Но, доколкото се простиратъ моитѣ свѣдѣния, такава нѣщо или има, но не е изпълнявано, или нѣма. За да не бѣда голословенъ, азъ ще ви прочета една телеграма отъ сѣверо-източния край на България, която вѣрвамъ, че я има и г. Министърътъ на Търговията и Земледѣлието. Тя е подадена въ Добричъ и има слѣдущето съдържание:

„София, Министру Земледѣлието, копие депутатитѣ Ходжевъ и Шиваровъ. Брой 117 на „Държавенъ Вѣстникъ“ е публикувано обявление за продаване ипотекиранитѣ ниви къмъ земледѣлческата каса. Молбата ми за отсрочка до септемврий, изпратена до касата, неудовлетворена, защото контролорътъ има желание да ме разсиче. Моля разпоредѣте да се отложи извършване продажбата къмъ края на септемврий; ако дотогава не уреди сметката си, азъ съмъ земледѣлецъ съ 1.500 декара посѣвъ, касата нѣма да изгуби нищо съ отлагане, защото дългътъ ми ипотекиранъ; послѣдниятъ денъ на продажбата е 5 юлий, когато е най-силната земледѣлческа работа. Ще оставите ли Вие да се разсиче единъ първостепененъ земледѣлецъ съ 1.500 декара посѣвъ, за прибирането на който трѣбва само два мѣсеца?

с. Каралезъ.

Апостолъ Георгиевъ,
земледѣлецъ.“

Ето защо казвамъ, г-да народни прѣдставители, при сѣ че г. Министърътъ на Търговията отъ червената маса бѣше казалъ, че нѣма да бждатъ продавани имотитѣ на земледѣлцитѣ отъ каситѣ, обаче, вие виждате, че подобно нѣщо нѣма, или чиновницитѣ постѣпватъ малко прѣкалено. Ето защо казвамъ, прѣдъ видъ че законпроектътъ за привилегитѣ на земледѣлческитѣ каси падна; прѣдъ видъ че законпроектътъ за челяднитѣ имоти остана на упокоение въ комисията и въпросъ е дали въ бждущата сесия Събраието ще се занимае съ него, — азъ считамъ за дългъ, като народенъ прѣдставителъ, да внесе това прѣдложение, което сега прочетохъ и което мисля, че ще бѣде най-малката мѣрка, за да може да се запазятъ нашитѣ земледѣлци поне за 2 мѣсеца, докато изнесатъ своитѣ произведения отъ нивитѣ да могатъ да ги продадатъ и да се улеснятъ. Защото, ако нѣма

такава мърка, лихваритѣ, както и земеделѣцескитѣ каси, продаватъ имотитѣ на земеделѣцитѣ безопасно и, ако нѣкой земеделѣлецъ може да се освободи отъ дълга подиръ 2 мѣсеца съ десетъ декара имотъ, сега ще трѣбва да продадете нѣколко пѣти по 10 декара. И затуй мисля, че това прѣдложение нѣма да нахвърни кредита нито на търговцитѣ, нито на земеделѣцитѣ, защото на търговцитѣ, или въобще на кредиторитѣ, се позволява да налагатъ заповѣдь, а само имъ се заповѣщава да прилагатъ въ изпълнение изпълнителнитѣ листове до това врѣме. Затова моля почитаемото Народно Собрание да се съгласи, слѣдъ като умори тия два законопроекта, поне това прѣдложение да приеме. Мисля, че съ това ще направи актъ отъ висша справедливостъ.

Едно нѣщо съмъ забѣлѣжилъ прѣди нѣколко дена, а и до тази минута се говори, че съ това прѣдложение, съ този законъ ще се гарантиратъ, ще се протектиратъ батакчинитѣ. Но това не е истина и мисля, че се каза и отъ депутатскитѣ столове това нѣщо. Ако, г-да народни прѣдставители, не се приеме това прѣдложение, ако сега има въ всѣко село по 10—20 души, които, споредъ нѣкои прѣдставители, се наричатъ батакчин, вие подиръ една година ще имате по-големата частъ отъ селянитѣ такива. Разбира се, остава на ваше усмотрѣние; както обичате, тъй приемѣте.

А. Франгя: Г-да народни прѣдставители! Цѣлъ половинъ часъ се разисква тукъ, за да може да се урегулира прѣдложението, направено отъ г. Йорданъ Теодоровъ. Азъ бихъ желалъ да се повдигне още и този въпросъ: мисли ли почитаемиятъ докладчикъ или почитаемиятъ прѣдложителъ, или почитаемитѣ г. г. народни прѣдставители, че туй може да бѣде едно просто рѣшение? Азъ мисля, че тукъ има едно прѣдложение, което има извѣстенъ законодателенъ характеръ: първо, защото засѣга единъ цѣлъ институтъ, именно изпълнителниятъ, въ нашата процедура и, второ, защото неусѣтно съ това се нахвърняватъ права, които, може би, да сѫ окончателно придобити по законъ. По първия въпросъ азъ мисля, че ако това се приеме за рѣшение, то е противъ чл. 49 отъ конституцията; защото този членъ гласи, че само Народното Собрание има право да рѣшава упазени ли сѫ всичкитѣ показани въ тая конституция условия при издаването на нѣкой законъ. Ако издаваме законъ, трѣбва да го издадемъ, както е прѣдписано да се издаде, защото съ туй се засѣга цѣлъ единъ институтъ по изпълнителнитѣ работи въ нашата процедура. Тогава това четене на прѣдложението ще бѣде първо четене, подиръ което трѣбва да се проводи пакъ въ комисията. Дѣто ще се каже, не се постига цѣльта съ това прѣдложение. А пъкъ ако бѣде само рѣшение, тогава азъ ще укажа на опасноститѣ, които могатъ да излѣзатъ отъ сящото това рѣшение. Първо, какво се иска да се постигне съ това прѣдложение? Иска се да не се продаватъ имотитѣ на напѣтѣ

земеделѣци. Увѣрявамъ ви, че само ония, които не знаятъ какво значи изпълнение, би отишли да продаватъ недвижимитѣ имоти на земеделѣцитѣ; защото за продажбата на недвижимия имотъ трѣбва да се мине мѣсецъ—два, па даже три и четири, а нѣкой пѣтъ, докато се потвърди продажбата, и цѣла година, понеже трѣбва да се обнародва обявление за тази продажба въ „Държавенъ Вѣстникъ“ и т. н. Значи, този законъ самъ по себе си нѣма да направи освѣтъ голѣмъ шумъ, безъ да постигне нѣкаква цѣль. Послѣ има и друго нѣщо. Какво ще направимъ съ продажбитѣ, които сѫ назначени? Ще се спратъ ли и тѣ? Азъ мисля, че не може да се спратъ. Ако ли е пъкъ да се даде право на хората да продаватъ движимитѣ имоти, съ туй ще съсишемъ селянитѣ повече. Та азъ мисля, че тукъ не може да се говори освѣтъ за прѣдложение, което има законодателенъ характеръ, и за това трѣбва да се прати въ комисията.

Х. Топузановъ: Г-да народни прѣдставители! Въ всѣка сесия накрая на бърза рѣка се прокарватъ такива закони и закончета отъ такава важностъ, които искатъ и добро изучаване, и обмисляне, тъй щото, законътъ, който ще бѣде издаденъ, или рѣшението на Народното Собрание, да не увѣжда ни одного отъ гражданитѣ. Ако е въпросъ да се издаватъ закони за едно съсловие, както е сега това прѣдложение, че на земеделѣцитѣ се продавали имотитѣ и трѣбва да спре из изпълнението на дѣлата, моля ви се, тия земеделѣци на кого дължатъ? Тѣ дължатъ на лихваритѣ, тѣ дължатъ на търговцитѣ, тѣ дължатъ и на дребнитѣ занаятчици, а пъкъ и тия хора има да дължатъ на други хора. Какво мислите да стане съ тия хора? Тия търговци и дребни занаятчици, тѣхнитѣ полици ще се протестираатъ и тѣхъ ще обявятъ въ несъстоятелностъ. Въ кое врѣме спирате изпълнението на дѣлата? Въ туй врѣме, когато селянинътъ има възможностъ да плати, ако не всичкитѣ си дългове, то поне нѣщо. Сега е врѣмето да прибере той ползата отъ годишния си трудъ; сега е врѣмето, който е отишълъ на работа вънъ, да се завърне и, тамъ дѣто дължи, малко ще даде, много ще се моли и така ще отива работата. Ако въ полето хората се надѣватъ само отъ произведенцията на земята, въ балканскитѣ мѣста хората сѫ отишли другадъ на работа, сега се връщатъ и казватъ, че сега е „зенинъ богородица“. Вие искате сега да се спре изплащането на дълговетѣ, когато хората сѫ се върнали отъ кяръ и този, който е прибралъ отъ земята произведенцията си, вие искате да спрете изплащането до 1 октомврий, за да разпилѣе и тия пари, за да не може да бѣде полезенъ и за себе си, и за тѣзи, на които дължи. Нѣма по голѣмъ грѣхъ, ако приемете това прѣдложение. И азъ много се удивлявамъ на г. Министра на Правосъдѣието, какъ можъ да се съгласи съ такова прѣдложение. (Я. Забунновъ: Защото е справедливо!) Всичко това, г-да, го правите за реклама. (Гла-

сове: Протестираме!) До 1 октомврий земеделците ще пръсне всичко, което е прибрал, и подиръ ще му продаватъ земята, а пъкъ ако сега даде нѣщо и се помоли, пакъ ще го почакайтъ. Г-нъ Шиваровъ чете нѣкаква телеграма, че земеделческата каса продавала ипотекирани имоти, а никой не се оплаква отъ търговците, отъ лихваритѣ, оплакватъ се отъ земеделческата каса. Тогава кажете на г. Министра на Търговията и Земеделчието да спре продаването имотитѣ на земеделцитѣ. Азъ разбирамъ това, но да искате да спрете изпълнението на дѣлата сръщу земеделцитѣ, да разсипете занаятчиитѣ, да разсипете търговцитѣ, да разсипете всички, какво мислите? Това не е шега. Утрѣ ще видите фалименти въ градоветѣ наврѣдъ, защото всѣки е чакалъ туй врѣме, да посрѣщне своитѣ дългове. По тия съображения, азъ съмъ противъ това предложение и моля всички г. г. прѣдставители да се съгласятъ съ мене: ние сега на бърза рѣка искаме да прокараме такова едно предложение.

В. Кънчовъ: Въпросътъ, който се повдига сега въ Събранието, е разискванъ и другъ пътъ тукъ. Струва ми се, единъ пътъ въ врѣмето на управлението на Народната партия се разглежда такъвъ въпросъ и се направи едно отлагане на платежитѣ на селянитѣ и единъ пътъ въ X-то Обикновено Народно Събрание се направи същото. Тѣзи мѣрки не сж пълни мѣрки, а сж полумѣрки, и съ тѣхъ ще се постигне само отчасти това, което се желае, но не може да се излѣкува злото, както желаемъ да го излѣкуваме. Въпросътъ е, че въ това врѣме именно, когато земеделцитѣ иматъ най-малко пари, често пъти се възползуватъ недобросъвестни хора, които иматъ да взиматъ отъ тѣхъ, притиснатъ ги и имъ продаватъ имотитѣ, Азъ не говоря това за реклама, защото нашата Врачанска околия не страда отъ това зло, отъ каквото страдатъ другитѣ околии: У насъ сж много рѣдки случаитѣ за продаване земята на земеделцитѣ за борчъ. Обикновени случаи сж въ Източна-България — въ Варненско, Бургаско, Балчишко, Ямболско и въ нѣкои части отъ Старо-Загорския окръгъ, но азъ, забѣлжихъ слѣдующото нѣщо, понеже се занимавахъ съ този въпросъ. Въ Старо-Загорския окръгъ азъ забѣлжихъ, че продажбитѣ сж ставали въ ония мѣсеци, когато населението не е имало пари отъ хармана, и по такъвъ начинъ, ако ние направимъ сега едно отлагане на платежитѣ, никому нѣма да поврѣдимъ интереситѣ. Вмѣсто единъ търговецъ да вземе паритѣ си сега, ще ги вземе слѣдъ два мѣсеца. (А. Франгя: А търговцитѣ, ако има да даватъ?) Казаха ни, кога разглеждахме въпроса въ X-то Обикновено Народно Събрание, че ще се съсипатъ търговцитѣ. Ние отложихме за 6 мѣсеца платежитѣ и не чухме оплакване, че нѣкъдѣ сж батардисали търговцитѣ въ Източна-България, и не направихме тогава отлагане само за 2 мѣсеца, както е сега, но за повече. Когато се рѣшаваше

този въпросъ въ X-то Обикновено Народно Събрание, да се отложатъ платежитѣ за извѣстно врѣме, повече отколкото сега искате, повдигнаха се много хора, които казваха, че търговцитѣ ще се съсипатъ, защото ще се батардисатъ. Приложи се законътъ въ дѣйствиe и азъ не забѣлжихъ нито въ нашия печатъ, нито другадѣ, че сж батардисали търговцитѣ. Искамъ само да се направи една поправка въ прѣдложението. Много неясна е редакцията на прѣдложението на г. Шиварова и трѣбва да се поясни. Азъ разбирамъ, че не може да се продаватъ недвижимитѣ имоти на селянитѣ. Това разбирамъ азъ и това е главниятъ въпросъ, къмъ който се стремимъ, — да се не продаватъ земитѣ, нивитѣ и ливадитѣ имъ, обаче, когато селянинътъ овърше и има жито на гумното, търговцитѣ иматъ право да наложатъ запоръ. (М. Златановъ: Тамъ е най-голѣмата опасностъ!) Ние ако искаме да спремъ изпълнението на изпълнителнитѣ листове, ние искаме това спрѣмо продажбата на недвижимитѣ имоти. Така ако се редактира членътъ, е свършено приемливъ и никой нѣма право да възстава противъ него. Законътъ забранява да продадешъ на селянина два вола, два бивола, 30 овци и не зная колко кози, а законътъ не забранява да му се продаде земята, която работи и отъ която той се храни. Ето това искаме ние и съ закона за челяднитѣ имоти и, вѣроятно, ще го постигнемъ въ бѣдъжце, а сега, доколкото е възможно, да се спре продажбата съ каквито щете срѣдства. Даже тия срѣдства може на отдѣлни лица пакостъ да принесатъ, но изобщо ще принесатъ полза, защото се спира, макаръ не свършено, а отчасти, обезземелването на земеделцитѣ. Тя не е мѣрка пълна, която ще даде голѣми резултати, но сѣ пакъ ще даде, и ние желаемъ, каквито и да сж тѣ, да ги имаме прѣдъ очитѣ си, за да може въ бѣдъжце да се вземе окончателно рѣшение, щото на ония селяни, които иматъ малко земя, да не имъ се продава земята. А пъкъ онова, което се казва, че на три четения трѣбва да се чете това прѣдложение, азъ мисля, че е неправилно. Азъ не знамъ какъ е рѣшенъ въ Събранието този въпросъ, когато Стоиловото правителство управлявае страната, но въ X-то Обикновено Народно Събрание се взе едно рѣшение да се отложи изпълнението на дѣлата. Ние не промѣняваме закона, а отлагаме изпълнението на съдебнитѣ рѣшения за 2 мѣсеца, и подиръ 2 мѣсеца законътъ си е законъ. Ако ние сега правимъ законъ, слѣдъ два мѣсеца трѣбва да го измѣняваме още единъ пътъ съ три четения. (А. Франгя: Не може Народното Събрание съ едно рѣшение да направи това.) Може. Както вчера и по-плати съ едно рѣшение се позволи на Банката да размѣнява златнитѣ банкноти съ сребро, съ сжщо такова рѣшение може да се възпре функционирането на една частъ отъ правилницитѣ и законитѣ. (А. Франгя: Ама не за частни лица!) Общитѣ държавни интереси за насъ сж по-важни, отколкото интереситѣ на частни лица; общитѣ

държавни интереси изискват това и ние ще го гласуваме сега.

Н. Христовъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ не мога да разбера цѣльта, която гони това прѣдложение. Ето защо. Защото въ туй прѣдложение неясно е казано, че се спира изпълнението на изпълнителнитѣ листове, които сж издадени спрѣмо земледѣлци-длъжници, като се позволява да се налага запоръ върху движимитѣ имоти, (Ю. Теодоровъ: Върху недвижимитѣ имоти!) — т. е. върху недвижимитѣ имоти, — когато до първи октомврий, както напоследѣкъ се поправи прѣдложението, до колкото помня отъ г. Кънчова, а не до 15 септемврий, както бѣше по-напрѣдъ. Какво ще може да се разбере и да се направи съ това, когато доднесъ, 20 юний, земледѣлцитѣ сж ожънали ячмика, ржжъта и житото, а до 1 октомврий имаме 4 мѣсеца. Сега, когато нѣмаме контролѣри, когато нѣмаме десетѣтъ, всѣки е свободенъ да си жъне и утрѣ да вдига житото си отъ полето и го кара дома си да го върше. Прѣди 5 дена има ячмици, тази годишно произведение, прибори, откарани на пазара и продадени. Каква цѣль ще гонимъ подиръ 4 мѣсеца? Азъ разбирамъ да се спомогне на земледѣлческото население, за да не може да се продаде земята му отъ лихваритѣ, както ги нарича г. Забуновъ, но то ще може само по такъвъ начинъ, ако се забрани налагането запоръ или продажбата по изпълнителнитѣ листове отъ страна на съдебния приставъ на движимитѣ имоти. (А. Франгя: Да!) Сега, както казахме, има 4 мѣсеца до тоя срокъ; казахме, че отъ тази годишнитѣ зтрнени произведения има пари вече прибори; казахме, че слѣдъ 15 дена наврѣдъ ще бждатъ хранитѣ прибори и продадени отъ търговцитѣ на снопъ, което не имъ се забранява — и ще взематъ всичко това, което прибератъ отъ продажбата на хранитѣ, а слѣдъ туй ще направятъ разпореждане да се внесатъ наново изпълнителнитѣ листове въ съдебнитѣ пристави и ще ги приготвятъ да бждатъ на сготовка и отъ 1 октомврий да започнатъ процедурата по продажбата на нивитѣ и къщята.

Сега, за да може да се постигне цѣльта, трѣбвало би да е казано въ прѣдложението така: „спира се изпълнението и продажбата спрѣмо движимитѣ имоти до 1 октомврий“, докато се прибератъ, овърпатъ всичкитѣ ситни храни, ще имъ се видятъ цѣнитѣ и тогава може да се продадатъ съ по-добра смѣтка и ще платятъ на търговцитѣ — които иначе щѣха да ги продадатъ за по-малко, — и слѣдъ това тѣ нѣма да настояватъ вече върху запора на недвижимитѣ имоти. Ами сега какво ще направите? Търговцитѣ ще продадатъ хранитѣ, ще прибератъ паритѣ и ще продължатъ процедурата до 1 октомврий, за да продадатъ всичко. (Г. Шиваровъ: Да те оставимъ да имъ продадешъ нивитѣ!) Азъ нѣма да ги продамъ, но и тукъ съ нищо не ми се забранява да ги продамъ. Послѣ е казано: „забранява се на земледѣлческитѣ каси и на частнитѣ

лица“. Ами ние трѣбва да знаемъ, че освѣнъ земледѣлческитѣ каси и освѣнъ частнитѣ лица има и други кредитни учреждения, а това е Народната Банка, а слѣдъ нея идатъ разнитѣ акционерни дружества. (А. Ангеловъ: Народната Банка нѣма!) Въ Плевенско Народната Банка тая есенъ ще продаде на всички имотитѣ. Онзи денъ азъ ходихъ при управителя на Банката и го молихъ отъ името на акционеритѣ на онова батакчийско дружество „Нива“. Банката има за 400.000 л. депозирани записи, които управителитѣ на това дружество не сж изплатили, и Банката дава всички акционери подъ съдъ и за 200.000 л. е осъдила и наложила запоръ и ще продаде имотитѣ. Управителитѣ ми каза: не можемъ да прѣустановимъ изпълнението на листоветѣ, или ги минемъ наново въ записи, защото, за да запазимъ интереситѣ на Банката, наша длъжностъ е да имаме на сготовка изпълнителнитѣ листове и слѣдъ първо налагане запоръ върху имотитѣ на акционеритѣ, който и да би билъ кредиторъ, веднага да се присвѣдиняваме и ние съ листоветѣ.

Ето защо азъ казвамъ, че цѣльта на това прѣдложение, споредъ мене, нѣма никакво значение и не може да бжде постигната, ако се не поправи. Затуй, именно, азъ ще гласувамъ противъ него.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Г-да народни прѣдставители! Нѣма много нужда да се говори за послѣдствията на този законъ, защото на всѣкого сж извѣстни послѣдствията на единъ мораториумъ; защото това прѣдложение нѣма друга цѣль, освѣнъ да направи едно отлагане на изпълненията. Ще бжде изгубенъ трудъ да се говори прѣдъ хора, които знаятъ, които иматъ житейска опитност, които иматъ взимане-даване съ цѣль свѣтъ, да се казва какви послѣдствия може да има такъвъ единъ мораториумъ. Въ всѣки случай, азъ съмъ убѣденъ, че нѣма да има опасни послѣдствия, защото срокътъ, собствено, не е голѣмъ и перспективата за едно изплащане, слѣдъ изтичането на срока на мораториума, е очевидна. Слѣдъ събирането на хранитѣ, къмъ 1 октомврий, хората ще иматъ възможностъ по-охолно и съ по-добри срѣдства да заплатятъ своитѣ задължения.

Ще направя нѣкои други забѣлѣжки и възражения, направени отъ г. г. Франгя и Кънчова. Ако това прѣдложение се ограничи само за недвижимитѣ имоти, то е безцѣлно, защото, на недвижимитѣ имоти ако наложимъ запоръ или ако отсега нататѣкъ се налага запоръ до 1 октомврий, изпълнението на тѣзи запори — да се пристѣпши къмъ продажба и възлагането на имуществата върху купувачитѣ — аслж може да се продължава до 4-5 мѣсеца. (В. Кънчовъ: Ами на ония, на които изтича срокътъ и утрѣ напр., ще се продаватъ?) Извинѣте, за досегашнитѣ не е въпросъ. Ако продажбата имъ е свършена у съдебния приставъ до деня на публикуването на това рѣшение на Народното Събрание, продажбата ще бжде окончателна, и защото споредъ законитѣ продажбата се

счита окончателна, откато приставът възложи на последния наддавач имуществото. (В. Кънчовъ: Днес законът се публикува, значи, нѣма утрѣ да го направи приставътъ?) Разбира се, че нѣма. Но за единъ или два дена продажбитѣ сж незначителни; друго е за продажбитѣ, които ще станатъ прѣзъ 4-5 мѣсеца. А колко продажби могатъ да станатъ въ единъ или два дена, то не важи: продажбитѣ, които могатъ да станатъ въ единъ денъ, не могатъ да прѣдизвикатъ мораториумъ. (В. Кънчовъ: Не продажбитѣ, но подготвянията на продажбитѣ!) И тѣхъ ще спре законътъ.

Но, казвамъ, непродаването на тѣзи недвижими имущества нѣма да помогне на ония, за които искаме да направимъ закона; важно е за произведенията, защото, дѣйствително, за селянина сега произведението е цѣнно, за него лично, като материалъ, като храна, но е безцѣнно зарадъ сезона, въ който може да се продаде. Тукъ е всичкото сжщество на този законъ и тази е цѣльта, която трѣбва да гони той. Продаването на хранитѣ на харманъ е съсипателно. Заради това мораториумътъ се дава, за да може да стане продаването прѣзъ мѣсецъ октомврий, когато горѣ-долу цѣнитѣ на тържището сж по-установени, по-истински, отколкото каквито ще бждатъ цѣнитѣ на хранитѣ въ врѣме на харманъ. Че това е така, мога да ви забѣлѣжа слѣдующето, че всички ония, които искатъ да експлоатиратъ чрѣзъ продаването житото на зелено, тѣй да се каже — тѣй нарѣчениѣ лихонимци, — всички оставатъ връщането на хранитѣ на харманъ. Защо правятъ това? Защото тогава е най-обезцѣнено житото, защото тогава нѣма установени цѣни; всѣкога е доказано, че сж били по-долни цѣнитѣ въ врѣме на харманъ, отколкото прѣзъ друго врѣме на годината.

Затоа азъ прѣдлагамъ да се приеме това прѣдложение за мораториума не само за недвижимитѣ имоти, а и за произведенията на земледѣлческитѣ имущества, и срокътъ да се продължи до 1 октомврий.

15 септемврий тоже не е умѣстно да се остави, ако искате дѣйствително да ползуваме нѣщо земледѣлцитѣ съ този законъ; защото много храни, особено пролѣтнитѣ посѣви, не се прибиратъ до 15 септемврий. Тѣй щото, трѣбва да направимъ срокътъ да бжде до 1 октомврий.

Колкото се отнася до формата, по която ние трѣбва да прокараме това прѣдложение, азъ съмъ на мнѣние да бжде въ смисълъ на рѣшение; защото мораториумътъ е една врѣменна мѣрка и една цѣль има прѣдъ видъ да постигне, и затоа нѣма нужда да се взема като законъ и да се гласува три пжти въ три разни четения. (А. Краевъ: Да, ама спира дѣйствието на извѣстни закони!) Ама не ги измѣнява! Тамъ е разликата. Законитѣ гонятъ общи цѣли, които ще се проявятъ въ бждѣще даже. Тукъ се гони една точно опрѣделена цѣль — суспенсивно значение има, значение отлагателно, но самиятъ законъ не се измѣнява.

Съ самия фактъ, че съ изтичане деньтъ 1 октомврий законътъ ще си възкрѣсне въ всичката си сила, законътъ не се унищожава, а само се спира неговото дѣйствие. Азъ ще се позова и на практиката на Народното Събрание, защото нѣма да се направи конституционно прѣстѣпление, ако се вземе въ видъ на рѣшение една мѣрка на мораториумъ. Тукъ, въ нашето Събрание, сж се прокарвали работи отъ по-важенъ характеръ съ рѣшения, а ние се страхуваме да вземеме едно рѣшение за мораториумъ. Азъ ще ви напомня, г-да прѣдставители, рѣшенията на Народното Събрание отъ 1894 г. (А. Краевъ: Отъ 1898 г. — А. Франгъ: За сжщата работа въ 1899 г. има прокаранъ законъ!) Ще ви кажа и другъ примѣръ. Овзи законъ не е само за мораториума, а има и друго прѣдназначение: тамъ има опрощаване, ако щете, взимания на хазната; тамъ има даже окончателно опрощаване на суми, а нѣма, както е тукъ, само мораториумъ. Ще ви спомня законопроекта за пенситѣ отъ 1894 г. Народното Събрание тогава нѣмаше врѣме да изучи всичкия законъ, трѣбваше да се закрие, и, дѣйствително, законътъ за пенситѣ се прие въ 1894 г. като законопроектъ съ 5 рѣшения на Народното Събрание. Първото рѣшение бѣше да се прилага този законопроектъ като законъ въ Държавата, а другитѣ 5 последующи рѣшения правѣха даже отъ материаленъ характеръ разпореждания въ този законъ, които разпореждания постѣ, въ закона отъ 1899 г., влизаха въ корпусъ, тѣй да се каже, на закона. (А. Краевъ: Едната грѣшка не оправдава другата!) Но искамъ да ви кажа, че никаква конституционна пертурбация не направи този начинъ на законодателство. Ние даже не искаме да се прокара законътъ подъ видъ на рѣшение, а искаме едно облагодѣтелствуване за конкретни лица въ видъ на мораториумъ. Ако щете, тукъ друго нищо не правимъ, освѣнъ както когато сждилището, при всичко че сжществуватъ закони такива, че не се спира подъ никое условие изпълнението на единъ изпълнителенъ листъ, издава едно рѣшение да се спре извѣстно дѣйствие, докато се взематъ извѣстни обяснения, додѣто се ратифицира една извѣстна гаранция. Така щото, Народното Събрание подъ форма на рѣшение може да установи една мѣрка на мораториумъ въ полза на земледѣлцитѣ.

Освѣнъ това, азъ прѣдлагамъ да се прѣредактира тая статия по-свѣстно, защото, както е тукъ направена, не е добръ.

Прѣдседателътъ: А какъ желаете да бжде, г-не Министре?

Д-ръ А. Радевъ: Сега ще я напиша.

Ю. Теодоровъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Василь Кънчовъ напрѣдъ каза, че безсвѣстнитѣ алчни лихонимци щѣли да се спуснатъ върху селското население да дириятъ отъ него пари тогава,

когато нѣма, за да му усвоятъ стоката. Менѣ ми се струва, че такава нѣщо не става; да отиватъ хората да търсятъ пари тогава, когато нѣма, значи, да търсятъ вѣтъра. Но, ако има нѣкои такива недобросъвестни хора, то ще бѣдатъ твърдѣ рѣдки, ще бѣдатъ изверги на човѣчеството. Вие знаете, че хората отиватъ да търсятъ пари тогава, когато има пари — по крайнѣй-мѣрѣ по себе си зная това, — а когато нѣма пари, не отиватъ да търсятъ. Но да оставимъ това на страна. Не е това работата, за да дадемъ на земледѣлцитѣ мораториумъ. (А. Франгя: На всички, а не само на земледѣлцитѣ!) Менѣ ми се струва, че трѣбва да се даде мораториумъ затова именно, защото имаме 4 години наредъ безплодни, хората нѣматъ пари, и, второ, защото тукъ, въ Народното Събрание, станаха прѣдложения за челядни имоти, станаха прѣдложения много обширни за привилегии на земледѣлческитѣ каси. Такива прѣдложения станаха умѣстни или неумѣстни, не добрѣ обсъждени и всичко това, може би, е повлияло — и сигурно е повлияло — върху търговцитѣ и лихваритѣ. Ще кажатъ: „единъ день ще пиемъ студена вода, ами по-скоро стѣгайте хората, за да си получимъ паритѣ“. Заради това, по причина на всички тѣзи съображения: едно, по причина на бѣдностъ отъ 4 години и, второ, поради тѣзи наши умѣстни и неумѣстни разговори, които правимъ тукъ, подплашихме хората и нѣматъ хората пари, заради това, казвамъ, да се даде единъ мораториумъ, до 1 октомврий сѣдебнитѣ пристави да отложатъ събирането на суми по изпълнителни листове, защото, ако посегнатъ сега на този редъ, стоката ще отиде по съвсѣмъ евтина цѣна. А съ това какво има да загуби нѣкой? Ще иматъ хората врѣме да овършатъ и да продадатъ стоката си до 1 октомврий и, може би, ще посрѣцнатъ задълженията си, за да не се продаде стоката имъ на нищожна цѣна. Такава работа е бивала други пѣтъ, вземани сж такива мѣрки и нѣма защо да не приемемъ и сега.

П. Станчевъ: Азъ съмъ за прѣдложението на г. Теодорова.

Г. Шиваровъ: Азъ не зная, г-да народни прѣдставители, защо има доста силно течение, когато се внася такава прѣдложение, една врѣменна мѣрка да се вземе въ защита на земледѣлческото население. Тукъ нѣма да се накърнятъ интереситѣ на кредиторитѣ, на кредитнитѣ учреждения, защото, позволѣте ми да кажа, че и азъ съмъ членъ на едно такава кредитно учреждение, на едно акционерно дружество, но като земледѣлецъ не могатъ охканията да не привлѣкатъ вниманието ми.

Каза се, че нѣмало сега продажби да ставатъ. Г-да! Достатъчно е да погледнете на „Държавенъ Вѣстникъ“ и всички мѣстни вѣстници въ отдѣла обявления и вие ще видите всѣки день по нѣколко колони, пълни съ обявления за продажъ на недвижими имоти. Не се отнася прѣдложението, което ще искамъ да се измѣни въ смисълъ на рѣшение,

за описитѣ, които сега ще станатъ, защото за описитѣ, които ще станатъ сега, ще се мине много врѣме, но цѣлта на рѣшението е за тѣзи, които сж описани до тая минута и които слѣдъ нѣколко дни ще се приложатъ.

Каза се отъ нѣкои народни прѣдставители, че това се правило за реклама. Далечно е била отъ мене мисълта да искамъ да си създавамъ реклама. Ако внасямъ това прѣдложение не като частно лице, а като народенъ прѣдставителъ, азъ мисля, че изпълнявамъ единъ дългъ, а не го правя за реклама; още повече не мога да гледамъ тѣзи, на които дължа мандата на народенъ прѣдставителъ, да заборчяватъ и утрѣ да гледамъ отъ тѣхъ най-развалени улични хора. Азъ не мога да се поставя на положението си като народенъ прѣдставителъ, ако не взема тѣхната страна. Ето защо отблъсквамъ упрека или обвинението, което се сипе върху мене отъ нѣколцина прѣдставители, че това го правя за реклама. Прѣдложението е насочено, собствено, срѣщу лихваритѣ. Нѣма да посочвамъ на имена и личности, но въ Старо-Загорската околия има лица, които сж господари на 1—2 села, а има и другадѣ такива; тѣй щото, не е тѣй розово положението, както го описа г. Нино Христовъ.

Колкото за измѣнението редакцията на прѣдложението, азъ не казвамъ че е евангелие и че трѣбва да се приеме непрѣмѣнно тѣй отъ Народното Събрание. Оставямъ на усмотрѣнието на Народното Събрание да я приеме както намѣри за добрѣ, но менѣ ми се чини, че редакцията, която прѣдлага г. Министърътъ на Правосѣдието, е приемлива, азъ съмъ съгласенъ съ нея и моля Народното Събрание да я приеме. Това е една врѣменна мѣрка.

Г. Вулевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ако вземахъ думата, то е да дамъ нѣкои обяснения, защото г. Топузановъ не бѣше правъ тукъ, като каза, че сме давали прѣдимство на нѣкои съловия. Ако даваме прѣдимство на земледѣлцитѣ, то щѣли да изгубятъ всички лихвари, тѣй да се каже, и търговци. Ние не отнемаме никакви права на лихваритѣ, нито на търговцитѣ, но ние искаме единъ срокъ да се отпусне отъ нѣколко мѣсеци и когато изтече срокътъ, тогава всѣки ще има право да вземе това, което има да взима, и земледѣлецътъ е длъженъ да заплати. И, споредъ мене, ето защо трѣбва да направимъ това. Вамъ е извѣстно, че земледѣлцитѣ прѣзъ тѣзи мѣсеци, юлий и августъ, сж заняти най-много съ работа, и прѣзъ сѣщото туй врѣме тѣзи, които иматъ да взиматъ — съ нѣкои изключения, не всички, но повече отъ тѣхъ, — търсятъ този моментъ, когато земледѣлецътъ е заетъ най-много съ работа и когато е принуденъ да работи повече, отколкото сили има, ще го дръпне въ сѣдилището да го сѣди, или ще му вземе храната, когато е събрана на снопе въ нивата. Ето защо искаме да се даде такъвъ срокъ, да могатъ земледѣлцитѣ да прибератъ хранитѣ си, да ги овършатъ и тогава азъ мисля, че този, който има

да дава, нѣма да чака търговеца, а като знае, че срокътъ ще изтече, самъ ще отиде да си изплати. Ето защо, г-да народни прѣдставители, нѣма да направимъ никакво прѣстѣпление, ако приемемъ това прѣдложение. Не бѣше правъ и г. Нино Христовъ, като говорѣше, че съ това щѣли сме да нанесемъ нѣкаква врѣда. Азъ не мога да разбера какъ тѣ гледатъ така леко на работата, защото, когато ние внесохме прѣдложението за челяднитѣ имоти, всички казаха, че това е невъзможно, и ние видѣхме, че това е непостижимо и не настояхме да се приеме, защото видѣхме, че е свързано съ много работи. Освѣнъ това, забѣлѣжихъ вчера, че когато се искаше да се дадатъ привилегии на земеделѣческитѣ каси, никой не стана да говори противъ, освѣнъ лихонимцитѣ и зеленичаритѣ, само тѣ бѣха противъ тѣзи привилегии. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Такива нѣма тукъ!) Позволѣте ми да кажа, че г. г. адвокатитѣ се страхуватъ, защото, ако подиръ три мѣсеца се отложи изплащането, не щѣли да могатъ да изпълнятъ дѣлата си. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Тѣ знаятъ закона!) Вие винаги знаете законитѣ, но като дойдете въ Народното Събрание, търсите по всички закони. Вие нѣмате право да ме прѣкажвате; азъ ви слушахъ и вие трѣбва да ме изслушате. Заради това азъ ще ви моля, г-да народни прѣдставители, да се съгласите да се приеме прѣдложението, внесено отъ г. Шиварова. Азъ ще гласувамъ за него.

С. Вабаджановъ: Г-да народни прѣдставители! Макарь че прѣдговорившиятъ ораторъ каза, че ние, адвокатитѣ, дѣто взимаме думата — (А. Ангеловъ: Нѣкои отъ адвокатитѣ!) Азъ го взимамъ върху себе си и не ме е страхъ отъ това — причината била, че не щѣло да има изпълнителни дѣла, та едвали адвокатитѣ ще има да работятъ нѣщо. Нека знае г. ораторътъ, че малко сѣ адвокатитѣ, които се занимаватъ съ изпълнителни дѣла, и не сѣ тѣ, които засѣдаватъ тукъ. Но едно нѣщо има. Азъ не съмъ противъ прѣдложението и съмъ съгласенъ съ г. Министра на Правосѣдието, ако щете, прѣдъ видъ на бързия характеръ, който има това прѣдложение, да вземемъ само едно рѣшение, понеже то не отгѣнява никакъвъ законъ, а отлага прилагането му за извѣстно врѣме. Като имаме прѣдъ видъ извѣстни подобрѣния, извѣстни добри дѣла, то можемъ да се съгласимъ да вземемъ само едно рѣшение, съ което да санкционираме този мораториумъ, за който е рѣчь. И съ това мисля, че нѣма да нарушимъ конституцията. Азъ отивамъ даже дотамъ и казвамъ, че ако бихме искали да погледнемъ много строго, тая мѣрка отгѣнява извѣстни законоположения, извѣстни закони, какъвто е гражданското сѣдопроизводство и други закони, и въ такъвъ случай не бихме могли така логически да разсѣждаваме и съ едно рѣшение да отгѣнимъ прилагането на извѣстенъ законъ, а трѣбва непрѣмѣнно по законодателенъ редъ, както нашиятъ правилникъ прѣдвижда. Но азъ казвамъ, че по начало

сѣчувствувамъ, на тази мѣрка, по въ едно нѣщо е опасността. Ние не трѣбва да гледаме едностранчиво на въпроса. И въ миналата сесия, знаете, пакъ имаше такова нѣщо, а и сега въ тая сесия имаме пакъ сѣщо такова нѣщо. Ала, право да ви кажа, това отива малко на батакчилжкъ. Съгласенъ съмъ съ нѣкои, че има у насъ и много безсѣвѣстни хора, които ще злоупотрѣбятъ както съ закона за привилегиитѣ на каситѣ, така и съ закона за челяднитѣ имоти, и ще обърнатъ своитѣ вѣзискания, по отношение на земеделѣцитѣ, къмъ продажбата на недвижими имоти и, може би, мнозина ще пострадатъ. Но мене ме тревожи това, че ние много леко гледаме на въпроса. Въпросътъ не е тукъ само за отлагането на извѣстни изплащания на земеделѣцитѣ, а че съ това сѣ свързани и други съсловия, търговцитѣ напр. Най-послѣ допуснитѣ, че има хора честни и добросѣвѣстни, които сѣ ангажирали извѣстни суми; най-сетнѣ има хора, които сѣ дали пари на земеделѣцитѣ съ износна лихва, а може нѣкои и безъ лихва, само да имъ услужатъ, и въ такъвъ случай ние имъ свързваме рѣцитѣ. (А. Ангеловъ: Честнитѣ не отиватъ сега да имъ продаватъ имотитѣ!) Може би нѣкои ще отидатъ да си прибератъ паритѣ. Така щото, азъ ще ви кажа едно нѣщо: нека да не сме пристрастни. Колкото и да има безсѣвѣстни лихонимци, които се мѣчатъ по беззаконенъ и произволенъ начинъ да взематъ пари отъ земеделѣцитѣ, толкова пѣкъ има и много хитри земеделѣци, които се мѣчатъ по разни начини да отбѣгнатъ изплащането на дълговетѣ си. Отказвате ли това? Както вие гарантирате едниѣ, така трѣбва да гарантирате и другитѣ. Ако въ миналата сесия се съгласихме и рѣшихме по такъвъ начинъ, а сега въ тая сесия пакъ рѣшаваме подобно нѣщо, това може да отиде до безконечность, а менѣ ми се струва, че това е малко батакчилжкъ. Нека да намѣримъ една срѣдна мѣрка. Азъ виждамъ злото, не отричамъ правотата на вашето прѣдложение, но недѣйте мисли, че е така лесно, и недѣйте мисли, че, като казвамъ това, нѣкои задни цѣли ме движатъ. Ако трѣгнемъ така, ако вземемъ такова рѣшение за земеделѣцитѣ, тогава елате да направимъ сѣщото и за другитѣ съсловия. Положението на дребнитѣ занаятчи е отчаяно, и по-отчаяно даже отъ това на земеделѣцитѣ, защото земеделѣлецътъ поне за прѣхрана изкарва, а онзи и за прѣхраната не може да изкара. Дѣ е тукъ справедливостта? Не фаворизирате ли съ туй само едно съсловие, а другитѣ прѣнебрѣгвате? Тукъ ние не можемъ да прѣдставляваме никакви съсловия, никакви партии, а прѣдставляваме цѣлия Български народъ, и въ името и интереса на цѣлокупния Български народъ ние можемъ да говоримъ и разсѣждаваме върху тоя въпросъ. Недѣйте непрѣмѣнно подозира задна цѣль, когато си йказва човѣкъ мнѣнието въ тази или онази смисълъ.

Азъ мисля, че това прѣдложение, въ тая форма, въ която е направено, въ видъ на рѣшение, едвали ще бѣде добро, ако се съгласите да го приемете.

В. Димчевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ съмъ убѣденъ, че това прѣдложение се диктува отъ хуманни, отъ добродѣтелни начала, че се иска да се направи едно улеснение на една голѣма частъ отъ населението, като се запази отъ разсипия, вслѣдствие на висканията, които именно въ тоя сезонъ се готвятъ отъ цѣла година да бждатъ упражнени отъ страна на кредиторитѣ. Но въ туй прѣдложение, въ тая форма, въ която то е прѣдставено, се съгледва, че има такъвъ единъ недостатъкъ, че го прави до висока степенъ несправедливо.

Какво е желанието, изразено въ това прѣдложение? Желанието е — да се спре изпълнението на рѣшенията противъ всички земледѣлци, безъ изключение, и състоятелни и несъстоятелни, до 15 септемврий тая година. Сега, ще се съгласите ли, г-да народни прѣдставители, съ тая положителна истина, че има въ редовитѣ на земледѣлческото съсловие хора, които по състоянието си сж въ много по-добро положение, отколкото хората въ другитѣ съсловия? Нѣма ли да се съгласите съ туй, че въ земледѣлческото съсловие има единъ процентъ, макаръ може би малъкъ, който да прѣвишава по състояние хората отъ другитѣ съсловия? Азъ, напр., зная земледѣлци, които сж чифликчи, които на годината взиматъ по 1.000—2—3.000 лири приходъ, които сж завладѣли, както казватъ, и околнитѣ си, и други хора. И, ако щете, азъ зная земледѣлци, които сж въ извѣстни мѣста най-жестокитѣ лихвари. Това нѣщо го зная. Тѣй щото, тукъ когато дойдемъ, въ прѣдложението се съзира една несправедливостъ.

Да отидемъ по-нататкъ. Да се спре изпълняването противъ всички земледѣлци до 15 септемврий, срѣщу които има изпълнителни листове отъ земледѣлческитѣ каси или отъ частни лица.

Г-нъ Н. Христовъ бѣше много правъ, когато ни обърна вниманието върху туй, че онѣзи хора, които се интересуватъ отъ това прѣдложение — защото имъ се отнема правото, — ще искатъ да го разбератъ, какъ то може да се разбира по своето съдържание. По своето съдържание туй прѣдложение не отнема правото на Българската Народна Банка, не отнема правото на другитѣ кредитни учреждения да отиватъ да продължаватъ изпълнението на своитѣ изпълнителни листове. Вие знаете, че Българската Народна Банка има изпълнителни листове противъ голѣма частъ отъ земледѣлцитѣ, и вие виждате въ „Държавенъ Вѣстникъ“, че тя продава много имущества на земледѣлци, има много ипотечарни заеми срѣщу земледѣлци. Азъ поне зная, че въ нашата околия Българската Народна Банка изпълнява срѣщу тѣхъ своитѣ изпълнителни листове. Послѣ, въ нашия градъ — г. Шиваровъ знае — има дружество „Бжджщностъ“, което разполага съ 1.000.000 л. капиталъ и което, както знаете, се занимава почти изключително съ лихварство. Има и друго земледѣлческо акционерно дружество, което тѣй сжщо има взимане-даване съ земледѣлци; то нѣма да се

ограничи съ туй съдържание на прѣдложението. Тѣй щото, въ туй отношение азъ мисля, че прѣдложението, ако се приеме въ тая форма, е крайно несправедливо и не си постига цѣльта, защото ще бжде жестоко несправедливо да видите вие, че азъ, който съмъ кредиторъ и искамъ да си взема паритѣ, не ми се позволява, а гледамъ, че на другитѣ кредитори се позволява и отиватъ и взиматъ. Това е крайно несправедливо, защото онѣзи кредитори, които за дълговетѣ къмъ тѣхъ ще могатъ да обезземлятъ земледѣлцитѣ или ще имъ взематъ имуществата, трѣбва да се обогатятъ въ ущърбъ на другитѣ кредитори.

По-нататкъ се казва: (Чете.) „Позволява се, обаче, да се налага заповѣдь върху недвижимитѣ имоти“. По-надолу отъ съдържанието на прѣдложението не се разбира, изпълнението на изпълнителнитѣ листове противъ кои имуществата се отнася. По общия смисълъ на съдържанието, трѣбва да се разбира, че изпълнение не се позволява въобщо върху всички имоти. Азъ поне тѣй го разбирамъ. А по-долу пъкъ се казва, че се позволява да се налага заповѣдь върху недвижимитѣ имоти. Е добръ, ако тѣй се разбира редакцията — защото нѣкои казваха по-прѣди, че се разбира, какво върху движими имоти изпълнението може да се прави, — ако е тѣй, както казва г. Нино Христовъ, цѣльта не се постига. Защото, да отидешъ на земледѣлеца въ врѣме на харманъ да му продадешъ посѣвитѣ, да му продадешъ онова, което ще събере, безъ да може да запази нѣщо за себе си, да го оставишъ съ нивитѣ само, какво ще направишъ тогава? (Нѣ кой отъ прѣдставителитѣ: Ще го съсинопешъ!) Сега, ако ние разбираме, че изпълнението върху недвижими имоти ще продължава, това прѣдложение нѣма да си постигне цѣльта, защото на земледѣлеца нѣма да му остане нито сѣме, нито нищо, а само нивитѣ. Ако ли пъкъ не се позволява изпълнението и срѣщу движими имоти, а позволява се налагането заповѣдь само върху недвижимитѣ имоти, тогава какво се постига? Ще позволите на земледѣлцитѣ, голѣмата частъ отъ които може да бждатъ недобросѣвѣстни — и ако искатъ нѣкои да бждатъ добросѣвѣстни, интереситѣ имъ ги заставятъ да постѣпятъ иначе, — да отидатъ да продадатъ всичкитѣ си недвижими имоти, или ще ги отчуждатъ отъ себе и прѣхвърлятъ на други и, когато настѣпи врѣме да се продаватъ, 15 септемврий, нѣма да намѣрите нищо. Азъ мисля, че и въ това отношение се съдържа една несправедливостъ.

Слѣдъ туй, друга една несправедливостъ, която ще произлѣзе отъ това прѣдложение, ако се приеме въ тая форма. Вие знаете, г-да народни прѣдставители, че у насъ, освѣнъ земледѣлческото съсловие, има и друго едно съсловие, тѣсно свързано съ него и по економическо положение, и по социални сношения, и въобщо въ поминѣчно отношение; това съсловие е занаятчийското. Вие знаете, че занаятчийското съсловие днесъ-затнесъ се под-

държа отъ земеделъческото съсловие; защото земеделцитѣ сж останали, които консомпиратъ мѣстнитѣ произведения, и тѣ сж асѣл, които ги поддържатъ — западналиятъ у насъ занаятчий се поддържатъ само отъ земеделъческото селско население — всичкитѣ тия занаятчий, които се повечето поддържатъ съ кредитъ отъ по-голѣми кредитори, иматъ да взематъ отъ това земеделъческо население, което пъкъ тѣ сж кредитирали прѣзъ годината, и чакатъ сега, прѣзъ сезона на хармана, да взематъ и посрѣщнатъ своитѣ задължения. Тия съсловия сж много тѣсно свързани помежду си, тѣ сж близки, и ние, като народни прѣдставители, като се въодушевяваме отъ намѣрението да помогнемъ на страждущитѣ, трѣбва да признаемъ, че тия двѣ съсловия днесъ иматъ най-голѣма нужда отъ поддръжка и отъ законоположения, които, ако и до известна степенъ противоконституционни и неравноправни, не демократически, трѣбва да ги приемемъ прѣдъ видъ на това, че за да помогнемъ на общото, трѣбва да игнорираме и накрънимъ до известна степенъ частното. Ако искаме да приемемъ това начало, азъ мисля, не трѣбва да бъдемъ на едни майка, а на други малцеа. Азъ разбирамъ, въ този редъ на мисли, да се приеме едно прѣдложение — ако искате да се приеме — въ такава смисълъ: „да се спре изпълнението на изпълнителни листове противъ всички земеделци и занаятчий“ — за срока, който ще приемете, то е ваша работа; казано е „до 15 септемврий“, добръ, нека бъде дотогава, — „срѣщу които има изпълнителни листове.“ Като се махнатъ думитѣ: „било отъ земеделъческата каса, или частни лица“, да се разбиратъ всичкитѣ кредитори. И да се каже, че се позволява, обаче, налагането заповѣрь върху движимитѣ и недвижимитѣ имоти по тия изпълнителни листове; (Гласове: Да!) защото, ако оставите да налагатъ заповѣрь само върху недвижимитѣ имоти, ще направите друга несправедливостъ, ще направите да се лишатъ отъ възможностъ хората, които могатъ да получатъ пари и които не сж всички лихвари, батакчий и золумджий, да си взематъ исковетѣ.

Азъ бихъ поддържалъ едно прѣдложение въ такава смисълъ, а съмъ противъ туй прѣдложение, както е сега (Гласове: Да се гласува!)

Н. Христовъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ нѣма да говоря по друго, а просто ще говоря противъ това, което г. Министерътъ на Правосъдїята каза въ своята рѣчь, че съ отлагане продаването на недвижимитѣ имоти, както и на движимитѣ, до 1 октомврий, на земеделцитѣ се правило услуга, защото това врѣме било най-доброто врѣме прѣзъ годината и прѣзъ него била най-голѣма цѣната на хранитѣ по пиящата. Азъ ще докажа, че това не е истина. Когато ние знаемъ, че у насъ, както казахъ и по-прѣди, има нови храни и до 1 октомврий има четири мѣсеца, когато подиръ 14—20 дена ще се овършѣятъ всички храни и когато Ромжия на 25—30 августъ вече изкарва нови храни и, най-

сетнѣ, когато наптитѣ хора тукъ захващатъ отъ 1—30 августъ да сѣятъ, които сж истински земеделци, азъ мисля, че тогава ще бъде най-голѣма цѣната, когато се почватъ първитѣ товари било отъ България, или Ромжия. (С: Савовъ: Нѣмаме тогава храни!) Наптитѣ търговци тази година до 30 августъ ще си вдигнатъ хранитѣ по Дунава. (Г. Шиваровъ: Прѣзъ мѣсець августъ никой пакъ не се сѣе!) Тукъ има земеделци и тѣ ще кажатъ, че продаватъ хранитѣ си въ августъ. (Н. Антикаровъ: Но не се сѣе!) Прѣзъ августъ е най-голѣмата цѣна, най-голѣмото движение на цѣнитѣ, и прѣзъ януарий, а не, както казва г. Министерътъ на Правосъдїето, че въ южна Америка до 1 октомврий могатъ хората да знаятъ каква ще бъде тѣхната реколта за слѣдующата година и въ такъвъ случай почватъ да се намаляватъ цѣнитѣ, на старитѣ храни. Трѣбва да се обърне на това внимание още повече у насъ, дѣто имаме ниви, сѣяни прѣзъ днитѣ 1—30 августъ, които може да се залавятъ отъ коса до октомврий, и дотогава кукурузътъ е обранъ. И, най-сетнѣ, съ това ние нѣмаме намѣрение и цѣль да спасимъ земеделцитѣ, нѣмаме намѣрение да имъ запазимъ имотитѣ, а съ това просто ще направимъ хората батакчий, а тѣ да направятъ търговцитѣ такива, защото ще си продадатъ хранитѣ, ще укрятъ или похарчатъ за други цѣли паритѣ, и, слѣдъ това, когато дойде 1 октомврий, търговцитѣ ще имъ продаватъ пакъ земитѣ. Ето защо, казвамъ, ако е желанието да запазимъ на земеделцитѣ хранитѣ отъ низкитѣ цѣни, не е врѣмето 1 октомврий, а 1 септемврий, като се укаже и позволи въ прѣдложението да могатъ да се обезпечаватъ отъ кредиторитѣ както недвижимитѣ, така и движимитѣ имоти до тоя срокъ, и така ще погледнемъ на работата съ едно истинско законодателно око, а не да бъдемъ на едни майка, а на други малцеа.

Азъ се присъединявамъ къмъ прѣдложението на г. Димчева.

А. Франгя: Г-да народни прѣдставители! Законътъ, който искате да се прокара, е толкова важенъ, щото най-покорно ще ви моля да ме чуете за петъ минути и подирѣ да гласувате както искате.

Първо, казвамъ азъ, че никакво рѣшение на Народното Събрание не може да спре единъ изпълнителенъ листъ, защото той се издава на основание на единъ законъ, и такъвъ законъ, който го прави да не може да се спре. Вие знаете, че на края на всѣки изпълнителенъ листъ е отбѣлѣзано, че се поканватъ всички военни и административни власти да дадатъ съдѣйствие за изпълнението му, а ние съ едно рѣшение искаме да спремъ онова, което не може да се спре. Ние съ туй ще дадемъ едно свидѣтелство на неумѣлостъ на ония, които бѣха направили закона за спиране на изплащанията прѣзъ 1899 г., 14 юлий. Тѣ сж казали поне така: „Прѣдъ видъ на сушата, прѣдъ видъ на лошото положение на земеделцитѣ, да спремъ даже и

събирането на поземелния налогъ, да спремъ и изпълнителнитѣ листове до 15 септемврий." Чл. 5 отъ тѣхния законъ гласи, че изпълнението на изпълнителнитѣ листове, издадени противъ земледѣлцитѣ до 15 септемврий, да се спре. Много добръ, но то е направено съ законъ, а не съ рѣшение.

Второ, по отношение прѣдложението на г. Димчева ще кажа, че съ приемането да се туря запоръ на движимитѣ стоки на нашитѣ земледѣлци, ние ги събирваме: първо, защото изпълнителенъ листъ носи и лихви, второ, защото, като се запечати житото, въ два мѣсеца вжтрѣ или цѣната му ще падне, или, ако то не е сухо, ще се развали. Ако стоката подлежи на развала, тя се продава веднага, та ще рѣче, съ това не се постига нищо.

Говори се за мораториумъ. Имамъ честъ да заявя на всички, че частиченъ мораториумъ не може да се приеме. Мораториумъ се налага, когато има война, когато има чума, холера и други страшни бѣди въ една държава, а не когато чакаме голѣмо плодородие и още когато сме отишли да хлопаме на вратитѣ на чуждитѣ държави за да искаме заемъ. Знаете ли какво ще направимъ съ това? Ще направимъ, че хората, които искатъ да ни помогнатъ съ пари, да ни откажатъ това, прѣдъ видъ че ние сами на себе си даваме свидѣтелство на несъстоятелностъ съ вземане рѣшение да спремъ платежитѣ на вземанията-даванията си. (Д. Ризовъ: Не е тѣй, бе брате!) Тѣ ще кажатъ, тѣ сж такива, че не може да имъ дадемъ пари. (Глъчка.) Моля ви се. Мораториумъ, помоему, най-напрѣдъ не може да се постанови съ рѣшение и, второ, не може да бѣде частиченъ, защото всички трѣбва да бждатъ равни прѣдъ закона и, трето, за мораториума трѣбва да има грозни и непрѣодолими мотиви. Този законъ е изключителенъ. Винаги, когато хората сж правили изключителни закони, сж вършили една голѣма погрѣшка. А моето мнѣние е, че съ рѣшение такова нѣщо не може да се постанови, а потрѣбно е да гласуваме законъ, защото трѣбва да опрѣдѣлимъ кои сж истинскитѣ земледѣлци, кои сж несъстоятелнитѣ, на кои трѣбва да се продава, а на кои да се не продава имота. И знаете ли какво казватъ още задъ кулиситѣ хората? Че Правителството измислило този законъ за да събере то по-свободно не само онова, което се падало сега отъ поземелния налогъ, но и недоборитѣ си; а послѣ да събиратъ частнитѣ лица своето, ако остане още нѣщо у селянина. Това се говори настоятелно. Ако е истина това, мисля, че ще направимъ голѣмо зло на населението. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Не е истина!) Туй го говорятъ всички.

Та, на това основание, като оставямъ всички тия мотиви на страна, ще кажа само, че съ рѣшение не може да се спре придобито съ законъ и по сждъ право, а трѣбва да се направи единъ законъ и, ако това стане, да го обмислимъ прѣдварително добръ на първо четене, на второ четене, и можемъ най-сетѣ да направимъ нѣщо умно и полезно. Това е моето мнѣние.

Д-ръ П. Табурновъ: Азъ мисля, че когато правимъ едно добро нѣщо, трѣбва да го направимъ докрай. Турихме въ закона обикновенитѣ кредитори: земледѣлческитѣ каси, частнитѣ кредитори и т. н. Забравихме единъ отъ важнитѣ кредитори на земледѣлцитѣ, а именно Държавата. Знаете ли колко милиона дължатъ отъ недобори досега? Кой да е Министъръ на Финанситѣ, на когото, естествено, апетитътъ се увеличава съ ъденето, ще избере този моментъ, въ който селянитѣ не ще могатъ да бждатъ бутнати нито отъ частни кредитори, нито отъ касата, ще иматъ доста храна и ще събере недоборитѣ въ този моментъ, когато селянитѣ иматъ най-вече. (Д. Ризовъ: Нѣма да направимъ това!) Вие не можете да гарантирате, че нѣма да направите това, даже и ако е министъръ г. Каравеловъ. Затова, ако искаме да направимъ добро на населението, да направимъ такава прибавка въ закона, че и Държавата да не може да събере недоборитѣ. А тая е именно цѣльта на закона. Значи, да го направимъ пълненъ. Вие видѣхте колко прошения сж постъпили въ Събранието миналата година и сега и не сж разгледани отъ насъ, съ които се иска отлагане изплащането на даждията, които се събиратъ отъ приставитѣ и бирницитѣ, за което се продаватъ и движими, и недвижими имоти. Всички тѣзи прошения ние ги оставихме безъ послѣдствие, или ги пращаме на Министра, за да направи той потрѣбното. На колко отъ тѣзи хора се е отложило заплащането на даждията? Азъ мисля, че нито на единъ. Слѣдователно, като приемаме, че този мораториумъ или че неизплащането може да стане отъ страна на селянитѣ до 1 октомврий, да прибавимъ, че и Държавата нѣма право да екзекутира за неизплащане на недобори до миналата година. (Д. Ризовъ: То се разбира!) Какъ се разбира? И Вие да сте Министъръ на Финанситѣ, ще се възползвате отъ този моментъ да съберете даждията. Заради туй азъ съмъ напълно съгласенъ съ прѣдложението, но моля да се приеме съ тази прибавка. (Гласове: Да се гласува!)

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ, г-да, отъ името на Правителството казвамъ, че прѣдложението на г. Табурнова не може да се приеме. Азъ искамъ не да дискутирамъ, защото по други съображения нѣма да се приеме прѣдложението, но азъ не вѣрвамъ, че ако болшинството, което поддържа Правителството, приеме това прѣдложение, нѣма послѣ да ни натѣрка носа г. Табурновъ и да ви каже: ето вашето правителство, което иска да поправи финанситѣ, че ще склочи бюджета съ дефицитъ. Така щото, азъ вѣрвамъ че вие нѣма да направите това удоволствие на г. Табурнова, да приемете прѣдложението му и утрѣ да ни подиграва той съ това прѣдложение. Азъ открито го казвамъ.

Г. Шиваровъ: Той се шегува!

Д-ръ П. Табурновъ: Не се шегувамъ.

Прѣдсѣдательтъ: Моля, г-нъ Табурновъ, ако настоявате на своето прѣдложение, по-скоро го формулирайте.

Има двѣ прѣдложения, г-да. Първото е на г. Кънчова, въ видъ на рѣшение: „Спира се до 1 октомврий изпълнението на изпълнителнитѣ листове, издадени противъ земледѣлци и занаятчии. Позволява се, обаче, да се налага запоръ по тия изпълнителни листове.“

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ бихъ молилъ Народното Събрание да изхвърли думата „занаятчии“, защото, ако се дава на земледѣлцитѣ мораториумъ, дава се по съвършено специални причини, които не съществуватъ за занаятчиитѣ. За занаятчиитѣ нѣма да принесе вреда мораториумътъ даденъ на земледѣлцитѣ, защото и тѣй и тѣй процедурата за изпълнението на тия листове, ако кажемъ че принадлежатъ на занаятчии, аслж и тѣй се протака изпълнението. Занаятчиитѣ не сж търговци, та, ако не платятъ дълговетѣ си, да ги обявимъ въ несъстоятелностъ. Както занаятчиитѣ ще чакатъ земледѣлцитѣ да имъ платятъ, така и кредиторитѣ ще ги чакатъ. Практически това ще се изпълни. Азъ заявявамъ, че не е приемливо да се приеме и за занаятчиитѣ; ако се приеме, да се приеме първоначалното прѣдложение.

В. Кънчовъ: Съгласенъ съмъ.

И. Вобековъ: Азъ намирамъ, че прѣдложението, да се включатъ и занаятчиитѣ, е много приемливо, защото, г-да прѣдставители, въ малкитѣ градове има много хора, които сж занаятчии, а сж и земледѣлци. (Гласове: Тѣ се разбиратъ!) Разбиратъ се, но тѣ сж записани като занаятчии и, ако ги изключимъ, тогава тѣ, като земледѣлци, ще страдатъ. Ето защо, за да бъдемъ справедливи, трѣбва да прибавимъ и „занаятчии“. Наистина, занаятчии има, които сж само занаятчии, но тѣ сж въ градоветѣ, като Пловдивъ, Русе и Варна, а въ всички други малки градове тѣ не могатъ да живѣятъ само съ занаята си, а живѣятъ и съ земледѣлие.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Освѣнъ за земледѣлцитѣ, понеже занаятчиитѣ сж въ такова множество, ако приемете прѣдложението и за занаятчиитѣ, тогава давате общъ мораториумъ, и азъ ви моля отговорността за такава мѣрка да не ми пожелавате да я нося, нито пъкъ Правителството може да носи такава отговорностъ за единъ такъвъ общъ мораториумъ, безъ особени причини да има, за да се приеме и за други хора.

Прѣдсѣдательтъ: Прѣдложението на г. Димчева е слѣдующето: „Спира се изпълнението къмъ всички земледѣлци и занаятчии до 15 септемврий т. г., срѣщу които има изпълнителни листове. Позволява се, обаче, да се налага запоръ на недвижимитѣ и движимитѣ имъ имоти.“ (Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Фразата „занаятчии“ да се отхвърли.) Това е второто прѣдложение. По първото прѣдложение

г. Кънчовъ се съгласи, щото отъ неговото прѣдложение да се махне думата „занаятчии“.

Третото прѣдложение е на г. Табурнова . . .

А. Франгя: Прѣди, обаче, да се турятъ прѣдложенията, за да се гласува да или не, азъ ходатайствувамъ, съгласно чл. 44 отъ конституцията, да се попита Народното Събрание, упазени ли сж всички показани въ тая конституция условия при издаването на тоя законъ, защото тукъ се иска съ едно рѣшение само да се направи това, когато трѣбва единъ цѣлъ законъ да стане. Съ рѣшение не може да се наложи мораториумъ.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Франгя неправилно тълкува чл. 49. Чл. 49 иде post factum: слѣдъ като се издаде едно извѣстно мѣроприятие, пита се дали е правилно, но не прѣди да се създаде единъ законъ да се пита дали правилно ще се създаде. Събранието съ рѣшението, което взема, мисли, че е правилно. Ако дойде друго Събрание да тълкува нашето мѣроприятие, ние още отсега, като кажемъ че правилно или неправилно го тълкуваме, не се избавяме отъ бждщето тълкуване на Събранието.

А. Франгя: Понеже съмъ тълкувалъ неправилно чл. 44 отъ конституцията . . . (Шумъ.)

Прѣдсѣдательтъ: Виждате, г-нъ Франгя, че Събранието не съчувствува на Вашето прѣдложение.

Менъ ми се струва, че съ турянето на гласуване самото прѣдложение ще се рѣши въпросътъ. Събранието счита ли, че тоя въпросъ може да се разрѣши по такъвъ начинъ, или не? (Гласове: Счита!)

Прочетохмѣ двѣтѣ прѣдложения.

Има и трето прѣдложение отъ г. Д-ръ Табурнова, който прѣдлага да се притури и втора алинея на тоя членъ, именно: (Чете.)

„Държавата прѣзъ това врѣме нѣма право да събира дължимитѣ недобори до 1899 г.“ До 1 октомврий 1901 г.

Турямъ на гласуване най-напрѣдъ прѣдложението на г. Кънчова. (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Да се прочете още веднажъ!) Безъ думата „занаятчии“.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Да се каже, че това прѣдложение се приема отъ г. докладчика, за да не гласуваме послѣ и неговото прѣдложение

Прѣдсѣдательтъ: То замѣства неговото прѣдложение.

Докладчикъ Г. Шиваровъ: Азъ съмъ съгласенъ съ редакцията на г. Кънчова, като се извади думата „занаятчии“. (Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Да се прочете!)

Прѣдсѣдательтъ: (Чете.)

„Рѣшение.

Спира се до 1 октомврий изпълнението на изпълнителнитѣ листове, издадени противъ земе-

[illegible]

Наименование на града или селото	Д ѣ р ж а в н и д а н ъ ц и																	
	1877/91		1892		1893		1894		1895		1896		1897		1898		1899	
	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.
с. Куру-кьой	60	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Гьозикенъ	990	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Гьоре-Гаргалъ	231	22	—	—	4	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
гр. Добричъ	25	50	—	—	134	76	294	99	257	61	508	50	561	70	561	74	76	23
с. Ези-бей	80	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Кириджий	12	66	—	—	145	08	33	01	25	76	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Кара-сулларъ	31	92	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Бояна	2	11	5	89	—	—	17	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Кадиево	29	48	16	20	22	88	57	43	47	20	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Малджово	—	—	50	—	53	34	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50
„ Чанларъ	—	—	51	50	53	34	52	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Сердименъ	—	—	—	—	21	36	3	15	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Емирово	—	—	—	—	6	04	15	39	11	50	10	50	—	—	—	—	—	—
„ Диниклеръ	—	—	—	—	—	—	11	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Гьокче-Дюлюнъ	—	—	—	—	—	—	13	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Арнаутъ-куксу	—	—	—	—	—	—	2	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Ембие-махле	—	—	—	—	—	—	10	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Иланлъ	—	—	—	—	—	—	—	—	78	75	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Кюстекчилеръ	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Хашкадемъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	25	5	25	—	—	—	—
„ Шахинларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	10	50	—	—	—	—
„ Ермени-кьосе	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	20	—	—	—	—	—	—
„ Герзаларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105	—	—	—	—
„ Кара-кьшла	100	—	50	—	53	34	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50
„ Азизларъ	100	—	50	—	53	34	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50
„ Кечи-дереси	—	—	50	—	53	34	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50
„ Кадж-кьой	100	—	100	—	106	68	105	—	105	—	100	—	100	—	100	—	100	—
„ Баджър-кьой	100	—	50	—	53	34	52	50	52	50	50	—	50	—	50	—	50	—
„ Кумъ-тене	100	—	50	—	53	34	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50	52	50
Всичко въ окръга	5.994	38	505	59	923	—	932	22	903	82	1.401	08	1.756	77	1.669	10	661	08
Ловчански окръгъ																		
гр. Ловечъ	1.060	67	—	—	—	—	—	—	—	—	115	63	433	42	535	78	—	—
Плѣвенски окръгъ																		
с. Смърдехча	91	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Софийски окръгъ																		
гр. София	3.999	88	—	—	—	—	25	—	241	50	126	—	126	—	126	—	—	—
с. Опицѣтъ	7	—	—	—	—	—	—	—	11	50	6	72	6	72	6	72	—	—
„ Везденъ	—	—	—	—	—	—	14	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Петковци	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Градецъ	—	—	—	—	—	—	—	—	5	93	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Реброво	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	10	50	10	50	—	—
„ Чибаовци	39	52	—	—	—	—	—	—	—	—	5	19	7	09	7	09	—	—
„ Вѣлопопци	—	—	—	—	—	—	—	—	10	75	5	12	12	68	12	67	—	—
с. Робертово	45	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	90	7	90	—	—
„ Орманлий	60	05	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	65	3	65	—	—
„ Коджаматлинево	24	87	—	—	—	—	—	—	—	—	2	45	15	20	11	22	—	—
„ Ногоселци	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
гр. Самоковъ	57	42	6	53	1	—	36	95	249	77	779	01	1180	58	1.338	52	—	—
с. Долна-Баня	734	10	—	—	44	44	81	50	76	52	63	79	112	20	157	20	110	71
„ Радоилъ	133	15	—	—	32	30	4	91	14	25	37	95	37	95	—	—	—	—
„ Махала	2	70	—	—	11	36	4	92	9	59	18	24	31	49	—	—	—	—
„ Вакарелъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	50
„ Клисуръ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	34	—	—
„ Доспей	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	52	—	—
„ Говедарци	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	20	19	26	—	—
„ Маджаре	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	10	—	—
„ М. Черква	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	32	—	—
„ Д. Пасарелъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	75	15	75	—	—
„ Вѣлчинъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	36	—	—
„ Доспей-махала	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	45	—	—
Всичко въ окръга	5.106	46	6	53	89	10	168	—	619	81	1.060	28	1.527	22	1.821	87	110	71

Наименование на града или селото	Д ѣ р ж а в н и д а н ъ и																					
	1877/91		1892		1893		1894		1895		1896		1897		1898		1899		1890/99		Всичко	
	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.
Т-Пазарджишки окръгъ																						
гр. Панагюрище	69	94	—	—	—	—	—	—	—	—	218	17	441	—	474	11	—	—	148	17	1.346	29
с. Д.-Харманъ	—	—	4	88	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	98
„ С.-Харманъ	—	—	—	—	1	69	9	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	83
„ Славовица	—	—	—	—	9	40	—	—	10	50	21	—	29	40	21	—	21	—	—	—	112	30
„ Голанъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	84	3	84	—	—	—	—	7	68
„ Славовица	—	—	—	—	—	—	4	51	—	—	—	—	—	—	—	42	—	42	—	—	5	35
Всичко въ окръга	69	94	4	88	13	19	13	65	10	50	239	07	474	24	499	37	21	42	148	17	1.489	43
Шуменски окръгъ																						
гр. Шуменъ	2.426	98	—	—	80	—	—	—	—	—	1.078	98	1.179	71	1.304	55	298	18	2.501	24	8.864	64
с. Долни-иджикъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	86	4	49	4	49	—	—	—	—	12	84
„ Дѣре	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	42	11	42	11	42	—	—	—	—	34	26
„ Канлъ-дѣре	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	—	65	—	65	—	—	—	—	1	95
„ Дурмушъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16	11	23	1	16	—	—	1	27	14
„ Дивдядово	7	59	—	—	—	—	—	—	—	—	11	29	13	08	11	28	—	—	25	27	68	51
„ Шейтанджикъ	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—
„ Кулфаларъ	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—
„ Топалъ	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—
„ Кьоселеръ	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Демирджа	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Хасъ	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Мирханъ	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Коджали	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Пири-факъ	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Кочово	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	5	25	5	25	—	—	10	75
„ Бѣла-Рѣка	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	—	55	55	—	—	—	—	76	55
„ Ришъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	42	—	—	—	—	—	52	50
„ Хуйвенъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	21	—	—	—	—	—	31	50
„ Кара-демиръ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	—	—	—	—	10	50
„ Златаръ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	91	6	91
гр. Нови-пазаръ	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	95	71	55	98	45	—	—	137	21	359	16
с. Кюлевча	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	10	50	—	—	—	—	21	—
„ Марковче	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Чанагчие	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	10	50	10	50	—	—	31	50	63	—
„ Кайкъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	50	31	50	31	50	—	—	10	50	105	—
„ Мурадаларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	50	31	50	31	50	—	—	—	—	94	50
„ Язаджи	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	10	50	—	—	—	—	21	—
„ Памукчи	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	50	21	—	21	—	—	—	—	—	63	—
„ Яйла	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	50	31	50	31	50	—	—	—	—	94	50
„ Гьотери	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	21	9	20	5	1	—	—	—	—	23	42
„ Джавелъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	10	50	—	—	—	—	21	—
„ Веджене	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	75	15	75	—	—	—	—	31	50
„ Софуларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	50	—	—	—	—	31	50
„ Теке-кузлуджа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	82	9	30	—	—	—	—	13	12
„ Кулаково	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	21	—
„ Язла	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	19	—	—	—	—	6	19
„ Сенебиръ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	50	—	—	—	—	94	50
„ Имрихоръ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	21	—
гр. Ески-Джумалъ	16	98	—	—	—	—	—	—	—	—	19	60	42	15	109	02	—	—	2	65	190	40
с. Ново-село	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
„ Еватево	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	56	24	56
„ Върдунъ	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	50	10	50	17	19	—	—	41	67	89	86
„ Чикендинъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	15	—	—	—	—	3	15
„ Орченларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	58	—	—	—	1	58
„ Турханларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	25	—	—	—	—	5	25
гр. Османъ-Пазаръ	331	06	—	—	20	—	—	—	—	—	168	80	214	84	229	41	—	—	164	45	1.128	06
с. Даа-кьой	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Кутлу-кьой	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—
„ Дуракларъ	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	31	50	31	50	31	50	—	—	—	—	114	50
„ Хюсенлеръ	339	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	339	25
„ Мечиклилеръ	55	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	65
„ Востанъ-кьой	3	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	55
„ Върбица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	35	—	—	—	—	—	—	21	35
„ Караатларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	—	—	—	—	—	103	—

Наименование на града или селото	Д ѣ р ж а в н и д а н ъ ц и																	
	1877/91		1892		1893		1894		1895		1896		1897		1898		1899	
	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.	л.	ст.
с. Тича	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	256	28
„ Алванларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	19	56	77	47	73	284	14
„ Ешилсво	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	33	6	33	—	—	—	—
„ Дуванджиларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	43	—	—	—
„ Паджрларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	62	4	62	—	—	—	—
„ Топузларъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	42	5	88	—	—	—	—
„ Велетлеръ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	78	31	53	21	93	12	05
„ Кючюклеръ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	19	37	11	32	91	30	79
Всичко въ окръга . .	3.206	16	—	—	420	—	—	—	—	—	1.667	45	1.982	73	2.543	73	298	43
А всичко . .	15.528	91	517	—	1.445	29	1.113	87	1.534	13	4.483	51	6.174	88	7.069	90	1.091	64
																	4.657	28
																	43.615	91

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване. Моля онии отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ да се опрости сумата 43.615 л. и 91 ст., дължими отъ несъстоятелни данъкоплатци за разни държавни данъци отъ 1877/91, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899 и 1890/1899 години, споредъ прочетената вѣдомостъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Събранието приема.

Слѣдва прѣдложението отъ Восилеградския народенъ прѣдставителъ, г. Раденко Николовъ, съ което моли да се отпуснатъ 20.000 л. помощъ на страждущето бѣдно население въ Восилеградската околия.

Министъръ-Прѣдседателъ П. Каравеловъ: Азъ съ това положително не мога да се съглася. То е на Правителството работа, а не на народнитѣ прѣдставители да прѣдлагатъ такива суми и подирѣ да ходятъ по селата да се хвалатъ: я вижте какво сме направили! Никаква помощъ не може да се прѣдлага освѣнъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, като внесе прѣдложение. Що за маниера е това! Кръчмарска политика не ща да правимъ!

Р. Николовъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Министърътъ не се съгласява, виждамъ, съ това прѣдложение. По-напрѣдъ имаше прошение, по той не рачи да внесе прѣдложение. Азъ се принудихъ да внеса това прѣдложение въ Народното Събрание. (Министъръ-Прѣдседателъ П. Каравеловъ: Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи трѣбва да внесе прѣдложение!) Може ли той да отпусна помощи за гладни? (Министъръ-Прѣдседателъ П. Каравеловъ: Да!) Докато дойде редъ отъ Министерството да изучатъ този въпросъ, хората ще мратъ гладни, така. Сега гладуватъ тѣ и сега трѣбва да имъ се помогне, а по-нататкъ нѣматъ нужда отъ помощъ. (Министъръ-Прѣдседателъ П. Каравеловъ: Ако гладуватъ, ще имъ дадемъ пари, но не на основание прѣдложението на г. Р. Николова.) Затова моля да се приеме това мое прѣдложение.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Г-да прѣдставители! За да се отпусне помощъ на бѣдни, трѣбва да се констатира бѣдствието. (Гласове: Разбира се!) Не е достатъчно това, че единъ народенъ прѣдставителъ е внесълъ прѣдложение за бѣдствие, за да се каже, че то съществува. Редътъ е, че трѣбва да бѣде констатирано, че съществува бѣдствие. И Министърътъ по дължностъ може да отпусне помощъ и всѣкога може да иска одобряването на този кредитъ отъ Народното Събрание.

Д. Ризовъ: Азъ прѣдлагамъ да прѣпратимъ прошенията въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи да изслѣдва работата и, ако има нужда, въ идущата сесия нека се внесе въпросътъ да имъ се отпусне помощъ. (Р. Николовъ: До идущата сесия . . .)

Прѣдседателъ: Г-нъ Теодоровъ има думата.

Ю. Теодоровъ: Моля надлежния министъръ да вземе актъ отъ това и, ако дѣйствително има гладъ, да го констатира и да прати помощъ, каквато се слѣдва. (Гласове: Съгласни!)

Прѣдседателъ: Г-нъ Министре, приемате ли това рѣшение?

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ мисля, че, по случай прѣдложението на г. Р. Николовъ, не може такова рѣшение да се вземе. Той прави прѣдложение за помощъ, а прошение ако е, се праща въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи. (Р. Николовъ: Има и прошение.) Вие се произнесѣте чисто и просто по прѣдложението: ще ли го приемете или не, Министърътъ е тукъ, ще вземе актъ и може да помисли и безъ вашата прѣпорѣка.

В. Кънчовъ: Народното Събрание е взимало такова рѣшение по поводъ на едно прошение и Министърътъ може да вземе актъ отъ него.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Не се докладва прошение. Туй не е прошение!

Ю. Теодоровъ: Азъ казахъ, прошенето да се остави безъ послѣдствие, а надлежниятъ министъръ да констатира, да изпита дали има гладни и, ако дѣйствително има гладни, може да му се даде оторизация да вземе отъ земледѣлческитѣ каси, отъ тѣхнитѣ собствени печалби. (Докладчикъ Х. Петруновъ: Земледѣлческитѣ каси сж се притекли на помощ и сж отпустнали 10.000 л.) Земледѣлческитѣ каси държатъ смѣтка и за всѣка община има фондъ и печалбитѣ се капитализиратъ всѣка година; може отъ тѣхъ да имъ се даде.

Министъръ-Прѣдсѣдатель П. Каравеловъ: Тукъ има нѣколко въпроса. На земледѣлческата каса вие нѣмате право да прѣдписвате така да отпуща. (Ю. Теодоровъ: Отъ тѣхнитѣ собствени печалби.) Пакъ нѣмате право. Тя има извѣстенъ уставъ и трѣбва да се ръководи по него. Колкото се касае до мѣрцитѣ, които взе прѣди двѣ години едно министерство, тѣ могатъ да погубятъ и земледѣлческитѣ каси, па и финанситѣ на Държавата. Прѣди двѣ години се внесе едно прѣдложение да се раздадатъ 3.000.000 л. подъ гаранция на Държавата, но досега никой не плаща и скоро ще трѣбва да се внесе кредитъ, за да се платятъ тия пари отъ Държавата. Тия работи не ставатъ така.

Противъ прѣдложението на Раденка Николовъ азъ протестирамъ и отъ нравствена точка. Това е подкупване на избирателитѣ. (Р. Николовъ: Не е вѣрно! Идѣте и вижте нѣма ли гладни! Имаме смъртни случаи!) Азъ зная околията. Вие 20 години я лѣгахте тая околия да не плаща нито петъ пари за откупуване на земитѣ. (Р. Николовъ: Никого не е отпущана помощ!) Единъ милионъ азъ съмъ отпусналъ. Оставѣте тия подкупи! (Р. Николовъ: Благодаримъ и за тѣхъ.) Не желая да благодарите. Ако има гладни, ние сме обязани, безъ да питае Народното Събрание, да дадемъ пари, за да не умираатъ отъ гладъ. Нѣма защо да се внася прѣдложение отъ г. Николова.

Прѣдсѣдательтъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Р. Николовъ за отпущане 20.000 л. помощъ за гладнитѣ въ Босилеградската околия и моля, които сж за това прѣдложение, да вдигнатъ рѣка. (Меншинство.) Събранието не приема.

Г-да! Ще се вземе актъ отъ надлежния министъръ отъ това желание. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Нѣма нужда отъ никакъвъ актъ!)

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: То е необходимо задължение за Правителството.

Министъръ-Прѣдсѣдатель П. Каравеловъ: Въ такава форма кредити не се разрѣшаватъ. Всѣко правителство е обязано да спаси хората отъ гладъ.

Докладчикъ Х. Петруновъ: Съ писмо отъ 12 май н. г., Финансовиятъ Министъръ моли да се одобрятъ

докладитѣ 4.327 и 2.614, съ които се бѣха внесли на одобряние прѣдложенията за свръхсмѣтни кредити: единъ свръхсмѣтенъ кредитъ за 3.000.000 л., другъ за 5.000.000, трети за 4.000.000 и четвърти за 2.000.000. Тѣзи кредити сж прѣдставени за утвърждение и сж утвърдени; сега се внасятъ докладитѣ да се одобрятъ. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Нѣма какво да се гласува!)

Прѣдсѣдательтъ: Прѣдсѣдателството мисли, че съ гласуването на сумитѣ Събранието е одобрило и докладитѣ. Съгласни ли сте? (Гласове: Съгласни!)

Докладчикъ Х. Петруновъ: Има прошение отъ Панагюрската градска община, съ което моли пжтната повинностъ за 1899 г. и 1900 г., платима въ пари, да се отбие въ натура.

И. Вобековъ: Азъ моля, г-да, да се одобри молбата на Панагюрския кметъ, тѣй като, вслѣдствие на всевъзможни перипетии по изборитѣ на кметства и пр., тѣ не сж могли да отбиятъ пжтната си повинностъ въ натура и затуй сж я обърнали въ пари, а понеже общината е бѣдна и нѣма възможностъ да плати паритѣ, моли да се обърне пакъ въ натура и отбие още тази година.

Министъръ-Прѣдсѣдатель П. Каравеловъ: Азъ бихъ приелъ това прошение, но съ условие истински да я отбиятъ и тази година. (И. Вобековъ: Тѣ даватъ задължение съ своето прошение.)

Е. Начевъ: Г-да народни прѣдставители! Този въпросъ се разрѣшава съвършено по другъ начинъ: на населението се прѣдоставя правото да я отбие въ натура или въ пари; щомъ не желае да даде пари, ще се яви да я отбие въ натура.

Министъръ-Прѣдсѣдатель П. Каравеловъ: Това е недоборъ.

Прѣдсѣдательтъ: Тѣй като никой не иска думата, турямъ на гласуване прошенето на панагюрскитѣ жители. Моля, които сж за прѣдложението да се удовлетвори прѣдложението, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Събранието приема.

Г-нъ Влайковъ има думата за една бѣлѣжка по бюджета на Министерството на Народното Просвѣщение.

Докладчикъ Т. Влайковъ: Ще моля да се направятъ отъ Народното Събрание двѣ обяснения къмъ приетия отъ Народното Събрание бюджетъ на Министерството на Народното Просвѣщение. При гласуването на първия параграфъ на този бюджетъ, г. Кжнчовъ направи едно прѣдложение: държавнитѣ училища въ Бургазъ и Станимака да станатъ общински. Азъ, като докладчикъ на комисията, се съгласихъ съ това нѣщо, а и г. Министърътъ на Просвѣщението тоже се съгласи. Даде се послѣ на

гласуване изишло параграфът така, както е приетъ отъ комисията, и азъ, и голѣма частъ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сж разбрали, че се е приело прѣдложението на г. Кжнчова; но то не се е гласувало и нѣкои оспорватъ, че това е било прието. Азъ мисля да се даде отъ Народното Събрание обяснение, че при гласуване прѣдложението на комисията е прието и това, което послѣ комисията е възприела отъ г. Кжнчова. Това е първата точка.

Министъръ-Прѣседателъ П. Каравеловъ: Съгласенъ съмъ съ г. Кжнчова, защото ще се заплетемъ и може Сметната Палата да откаже да визири платежнитѣ заповѣди.

В. Кжнчовъ: Азъ говорихъ, че трѣбва тѣзи училища да станатъ общински, обаче, прѣдложение не направихъ по слѣдующитѣ съображения. Когато искахъ да направя прѣдложение, дойдоха при мене нѣколко депутати и ми казаха слѣдующитѣ нѣща: ако сега още се рѣши, щото тѣзи училища да станатъ общински, общинитѣ нѣматъ възможностъ да ги поддържатъ, понеже бюджетитѣ имъ сж свършени и сж прѣдвидѣли колко пари иматъ и колко нѣматъ; това не може сега да се приложи, а за бжджцата година, защото ще иматъ възможностъ въ своитѣ бюджети да прѣдвидятъ нужната сума. По тая причина не щѣхъ да направя прѣдложение и се гласува параграфътъ, както се прѣдложи отъ комисията, именно, да останатъ за тая година както сж били, а за въ бжджце можемъ да искаме да станатъ общински, прѣдъ видъ на това, че общинитѣ сж свършили бюджетитѣ по-рано и не ще иматъ откъдѣ да намѣрятъ кредитъ.

Докладчикъ Т. Влайковъ: Най-напрѣдъ азъ, като докладчикъ, мислѣхъ, че нѣма никакво съмнѣние за това, че е прието да станатъ училищата общински, но съмнѣнието бѣше откога да станатъ общински, понеже не се говори нищо подобно и комисията не бѣше обмислила подробно този въпросъ. Понеже приехме другитѣ досега държавни училища, а именно трикласнитѣ училища при педагогическиитѣ училища, да станатъ общински, и тамъ приехме да бждатъ такива отъ 1 януарий, затова искахъ специално за това да направя едно допълнително обяснение Народното Събрание, понеже не е казано откога да се брои и понеже до 1 януарий тѣ си иматъ бюджетъ. Та мислѣхъ, че първата частъ не подлежи на никакво съмнѣние, но понеже се повдига и за нея споръ, нека се счита и едното, и другото отъ 1 януарий.

Г. Недѣлковъ: За догодина ние не отпущаме кредитъ!

Докладчикъ Т. Влайковъ: Но да се знае.

В. Кжнчовъ: За идущата година ние ще рѣшимъ.

Прѣседателътъ: Г-нъ Министъръ-Прѣседателътъ счита ли, че е нужно да се гласува нѣщо?

Министъръ-Прѣседателъ П. Каравеловъ: Азъ мисля, че трѣбва да се гласува прѣдложението на г. Влайкова.

Докладчикъ Т. Влайковъ: Да се разбира, първо, че Събранието, като е приело § 1 отъ бюджета на Министерството на Народното Просвѣщение, както е приетъ отъ комисията, приело го е съ поправката, която направи г. Кжнчовъ и която се възприе отъ комисията, и, второ, да се счита, че тѣзи училища ставатъ общински отъ 1 януарий.

В. Кжнчовъ: Моля ви се. За идущата година ние, вѣроятно, ще искаме не само тѣзи, но и всички класни училища да станатъ общински, но бюджета за идущата година не можемъ сега да правимъ. Въ бюджета за 1901 г. да приемаме рѣшения за 1902 г. отъ 1 януарий, мисля, че не можемъ. Въпросътъ е, че ние сме гласували бюджета за 1901 г.

Министъръ-Прѣседателъ П. Каравеловъ: Ама не е това въпросътъ, г-нъ Кжнчовъ! Общинитѣ не даватъ нищо!

Докладчикъ Т. Влайковъ: Ние приехме една забѣлжка. Комисията прѣдложи и Народното Събрание я прие въ слѣдующия видъ: „Трикласнитѣ училища въ Ломъ, Кюстендилъ, Силистра, Казанлъкъ и Шуменъ отъ 1 януарий 1902 г. ставатъ общински.“ Тая забѣлжка не измѣнява бюджета за тази година, но калесва, така да се каже, общинитѣ за идущата година да прѣдвидятъ суми за поддържането на училищата. Ще бжде въ интереса на учебното дѣло, тази забѣлжка да се приложи и за общинитѣ Станимака и Бургавъ. Съ бюджета ние не рѣшаваме, но прѣдупрѣждаваме общинитѣ. (В. Кжнчовъ: Ама ние ще ги прѣдупрѣдимъ наесень!) Не може, защото по-рано ще прѣдставятъ бюджетитѣ си.

Министъръ-Прѣседателъ П. Каравеловъ: Това прѣдложение подканва общинитѣ, въ които училищата сж държавни, и ако не се подканятъ сега, за идущата година общинитѣ нѣма да прѣдвидятъ въ бюджетитѣ си суми, и учителитѣ ще останатъ безъ жалване и ще осѣдѣтъ Държавата. Затова да се приеме прѣдложението на г. Влайкова.

Прѣседателътъ: Щомъ не е имало писмено прѣдложение тогава, ще се каже, че Събранието не е приело прѣдложението на г. Кжнчова.

Министъръ-Прѣседателъ П. Каравеловъ: Да се разберемъ. Понеже тия двѣ училища сж свършено правителствени, то ще останатъ безъ

жалване учителитъ прѣзъ лѣтото. Турени сж въ категорията на ония училища, за които половината плащатъ общинитъ, а половината — Държавата.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Тогава да се направи такова прѣдложение: докрая на настоящата година еди-кой си училища сж въ тежестъ на Държавата.

В. Кжичовъ: Тѣй е!

Прѣседателътъ: Тогава писмено прѣдложение да се направи.

В. Кжичовъ: Може и тѣй да се приеме: докрая на настоящата година трикласнитъ училища въ Бургазъ и Станимака сж въ тежестъ на Държавата.

Прѣседателътъ: Значи, ще стане така: докрая на 1901 г. трикласнитъ училища въ Бургазъ и Станимака оставатъ въ тежестъ на Държавата. Съгласни ли сте? (Гласове: Съгласни!) Моли ония, които сж за това прѣдложение, да вдигнатъ ржка. (Болшинство.) Събранието приема.

Н. Поповъ: Азъ имамъ да отправя едно питане къмъ управляющия Министерството на Обществениитъ Сгради (Нѣкой отъ прѣдставителитъ: Нѣма го тукъ! — Другъ: Министъръ Радевъ управлява!)

Прѣседателътъ: Чакайте да свърши г. Влайковъ.

В. Кжичовъ: Свърши се това.

Прѣседателътъ: Имаме тогава нѣкои прошения. (В. Кжичовъ: Нѣма прошения.)

Н. Поповъ: Вчера, г-да, Народното Събрание прие, щото по случай посѣщението, което ще направи Великиятъ руски князь въ Варна (И. Бобековъ: И руската ескадра!) и руската ескадра, да се дадатъ безплатни билети на народнитъ прѣдставители съ 10-дневенъ срокъ. Сега, понеже нѣма тукъ титулярния министъръ и се забѣлѣзва едно недоумѣние, по какъвъ начинъ ще се ползуватъ народнитъ прѣдставители отъ тия билети, отдѣ ще ги взематъ и кога ще се раздаватъ и какъ ще се пжтува — защото има едно течение, че билетитъ ще иматъ значение само отъ Софийската гара направо до Варна (Е. Начевъ: Не е истина!) — понеже има това недоумѣние, моли г. Министра на Обществениитъ Сгради да ни отговори: кога ще се даватъ тия билети, отдѣ ще ги вземемъ и какъ ще се ползуваме отъ тѣхъ, и това билетъ ли ще бѣде, или карта. Това питамъ п. Министра.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Вчера другаритъ ми г. Бѣлиновъ изказалъ едно мнѣние какъ ще се пжтува съ тия билети, защото азъ при гласуването на това рѣшение отъ страна на Народното Събрание не бѣхъ тукъ. Той мисли туй само, че оттамъ, отдѣто ще трѣгнатъ народнитъ прѣдставители, било отъ Радомиръ, даже по цѣлото протяжение на централната линия, ще иматъ право да пжтуватъ по цѣлото протяжение за отиване и връщане, и само по нея. (М. Златановъ: Може нѣкой прѣзъ Бургазъ да минатъ!) За прѣзъ Бургазъ и дума не може да става. Ще си платятъ, ако искатъ да минатъ оттамъ.

Д. Ризовъ: По всички държавни линии!

Министъръ Д-ръ С. Даневъ: Не, по централната линия!

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ ви прѣдавамъ мнѣнието на г. Бѣлинова. (Глъчка.)

Прѣседателътъ: Моли, г-да, тишина пазѣте!

Д. Ризовъ: Г-нъ Бѣлиновъ каза „съ изключение на Хиршовата желѣзница“!

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ не говоря какво е казалъ тукъ г. Бѣлиновъ, но вчера частно стана въпросъ какъ ще прилагаме това рѣшение. Защото той отсъствува, и понеже отъ днесъ това може да се приложи, азъ поискахъ свѣдѣния, какъ мисли по тоя въпросъ, и той частно ми отговори. И понеже това е задължително за мене, туй ще прилагамъ, ако не вземете друго рѣшение. Азъ ви казвамъ, че неговото мнѣние бѣше, че отъ която станция да се качатъ народнитъ прѣдставители по централната линия, могатъ да отидатъ до Варна и да се върнатъ. Друго пжтуване той не разбира и такива билети само той разбира, че трѣбва да се издаватъ.

Ако нѣкой мине напр. така, отъ Варна отиде въ Русчукъ, отъ Каспичанъ до Русчукъ трѣбва да си плати, защото само отъ Каспичанъ до Варна се счита частъ отъ централната линия. Ако нѣкой пжтува отъ Сомовитъ до Плѣвентъ, трѣбва да си плати. Сега вие сте властни да рѣшите какъ трѣбва да се разбира вашето рѣшение.

Д. Ризовъ: Ама г. министърътъ вчера заяви, „освѣтъ по Баронъ-Хиршовата желѣзница“.

Г. Шиваровъ: Азъ не зная защо това се прави само за прѣдставителитъ, които се намиратъ въ Сѣверна-България. Когато се взематъ, г-да народни прѣдставители, мѣрки и Народното Събрание рѣши, щото прѣдставителитъ да могатъ да пжтуватъ отъ една частъ на България, менѣ ми се струва, че другата частъ не трѣбва да се оставя на страна, и тѣ трѣбва да се ползуватъ отъ сжщото право.

Г-нъ Министърът на Обществения Сгради или управляющият на това Министерство каза, че тѣзи, които сж отъ Южна-Вѣлгария и пътуватъ по Баронъ-Хиршовата желѣзница, прѣзъ Бургазъ, трѣбва да си плататъ, понеже линията е компанска. Ето защо азъ желая да се изкаже г. Министърътъ, какъ разбира той това пътуване. Азъ мисля, че и ние, отъ Южна-Вѣлгария, трѣбва да пътуваме безплатно. (Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Не е за пътуването ви до васъ, да си отидите.) Прѣкрасно. Но може да има нѣкои прѣдставители отъ Южна-Вѣлгария, които искатъ да отидатъ до Варна. Вие имъ казвате, не по компанската линия, защото . . . (Глъчка.)

Д. Петковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че така не ще да се е разбирало рѣшението на Народното Сѣбрание. Даване билети на народнитѣ прѣдставители стана и по-миналата година, въ Радославово врѣме, пакъ въ 10 дена; дадохъ се билети по всички държавни линии, въ разстояние на 10 дена да траятъ. (Д. Ризовъ: И г. Вѣлиновъ казва тѣй!) Ако минете по Хиршовитѣ желѣзници, ще си платите, но ако минете по държавнитѣ линии, нѣма да платите, а тѣ сж: централната линия, Русе—Варна и Ямболъ—Бургазъ. Азъ мисля, че ако Сѣбранието изтълкува, че билетътъ за 10 дена важи по всички държавни линии, тогава тѣй трѣбва да се разбира; тѣй бѣше и по-напрѣдъ. Ако ще бжде, тѣй трѣбва да бжде.

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Ако се гласува това прѣдложение или тълкуващето на вчерашното рѣшение, за едно отиване и връщане да е.

Ж. Желѣзовъ: Да, и 10 дена да има валидность.

Д. Петковъ: Не се разбира това по нѣколко пътувания, а за едно пътуване. Тѣй бѣше и по-напрѣдъ; по които щете линии минѣте, слѣдъ като свършите, билета ще ви го взематъ. Не можете да пътувате 5—6 пъти. Азъ мисля, че е най-хубаво да се обясни тѣй: по всички държавни линии за едно пътуване.

Д. Ризовъ: Г-да прѣдставители! Драго ми е, че крайната лѣвица и крайната дѣсница сж съгласни въ послѣдния поне день. (М. Златановъ: По мухтанджилка.) Г-нъ Вѣлиновъ вчера заяви съвсѣмъ друго отъ това, което днесъ заявява г. Радевъ. Г-нъ Вѣлиновъ каза, че билети ще ви се издадатъ както за посрѣщането на Великия Князь, тѣй и за посрѣщането на руската ескадра, съ 10-дена срокъ, за отиване и връщане по всички държавни линии — разбира се, не и по Баронъ-Хиршовата линия. Тѣй щото, друго тълкувание не може да се дава. Ето защо азъ бихъ молилъ г. Министра да се разпореде, щото отъ всички станции на

българскитѣ държавни линии, който депутатъ поиска да отиде въ Варна и обратно, да му се издаде билетъ съ 10-дневенъ срокъ.

Н. Цановъ: Въпросътъ е много важенъ и отъ държавенъ интересъ и затова трѣбва, дѣйствително, зрѣло да се обсъди. Азъ мисля, че нѣма нужда много да се разсждава — да се даде на всѣки единъ народенъ прѣдставителъ по единъ билетъ и да пътува, по която ще линия. Азъ нѣма да се ползувамъ. За да нѣматъ прѣдставителитѣ разпрания съ дирекцията, ако е възможно да се каже, че всѣки народенъ прѣдставителъ съ личната си карта като отиде при нѣкоя станция, да му дадатъ билетъ.

Министъръ-Прѣсѣдатель П. Каравеловъ: Азъ мисля, да се приеме прѣдложението на г. Петкова. Съгласенъ съмъ съ прѣдложението на г. Петкова, да се дава билетъ само за отиване и връщане само отъ онази станция, отдѣто е взелъ билета. Човѣкътъ взелъ билетъ отъ Провадия, да отиде въ Варна, подиръ да не мисли, че може да се върне въ София, а трѣбва да си отиде на мѣстото, отдѣто е тръгналъ. Това трѣбва да се разбере.

В. Кънчовъ: Това е много право, което забѣлжи г. Каравеловъ, но има и друго. Ако единъ господинъ, който отива въ Варна и на връщане иска да спре единъ день въ Провадия . . . (Гласове: 10 дена има валидность билетътъ!)

Н. Поповъ: Прѣдложението на г. Каравелова е свършено неудобно. Азъ ще се кача, напр., отъ Софийската гара, ще отида въ Варна и оттамъ за Русе, а отъ Русе ще си отида съ парахода. Азъ съмъ съгласенъ съ това, което г. Петковъ прѣдлага: билетитѣ да иматъ валидность 10 дена, да се даватъ отъ всѣка гара, и картитѣ, ако е възможно, да се взематъ оттукъ, и всѣки да се ползува.

Министъръ-Прѣсѣдатель П. Каравеловъ: Оттукъ не може да се даватъ двойни билети; не може да ви дадемъ билети да си отидете дома и за разходка. Пътнитѣ си взехте, отгорѣ и билети искате да ви се дадатъ.

Прѣсѣдательтъ: Има прѣдложение отъ г. Петкова. Ще туря на гласуване това прѣдложение и моля ония, които сж за него, да вдигнатъ ръка. (Болшинство.) Сѣбранието приема.

Имаме въ дневния редъ прошения. (Гласове: Нѣма да разглеждаме прошения сега.)

Който сж за закриване на засѣданието, моля да вдигнатъ ръка. (Болшинство.) Сѣбранието приема.

Има прѣдложение и подиръ обѣдъ да имаме засѣданис. (Гласове: Нѣма да има засѣданис!)

Моля ония, които сж за това предложение, да вдигнатъ рѣка. (Нѣколцина вдигатъ.) Събранието не приема.

Тогава, идущето заседание ще стане на 16 августъ, когато първиятъ предметъ на дневния редъ ще бѣде доклада на слѣдствената комисиия по да-

ването подъ сждѣ бившитѣ министри и продължение на останалитѣ неразгледани въпроси отъ днешния дневенъ редъ.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 12 ч. и 50 м. слѣдъ пладнѣ.)

Прѣдсѣдатель: **И. Гешовъ.**

Подпрѣдсѣдатели: { **В. Кжнчовъ.**
А. Краевъ.

Секретаръ: **Н. Поповъ.**

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Гължбовъ.**